Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 306 (13795) | 1974 оной декабриин 31, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй юhэдэхи сесси

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэ хотодо, республикын Министрнүүдэй Соведэй конференц-зал соо Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй юhэдэхи сесси болобо. Сессиин үзэмжэдэ иимэ асуудалнууд табигдаа бэлэй:

1. Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1975 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай;

2. Буряадай АССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет ба Буряадай АССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай;

3. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалга;

4. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй промышленностиин, барилгын, транспортын ба хэлхеэ холбооной, мүн түсэблэлгын-бюджетнэ саг үргэлжын комиссинуудай бүридэлдэ зарим хубилалтануудые оруулха тухай;

5. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарие hунгаха тухай.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаhан нэгэдэхи асуудалаар Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат **И. А. Хазагаев** сесси дээрэ элидхэл хээ. Хоёрдохи асуудалаар республикын финансын министр, депутат **Ч. В. Ендонов** элидхэл хэбэ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ, депутат **В. Ф. Лысов** нэмэлтэ элидхэл хэhэн байна.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаhан түрүүшын хоёр асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **А. М. Беляков,** Зэдын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **Д. Ю. Цыбикжапов,** КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **П. М. Павлов,** республикын худалдаа наймаанай министр, депутат **М. М. Хабалов,** Улаан-Үдын локомотивна депогой машинист, депутат **А. М. Баранов,** Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой директор, депутат **И. С. Медведев,** Кабанскын совхозой директор, депутат **А. И. Хмелев,** КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **Н. Б. Михеев,** республикын нютагай промышленностиин министр, депутат **М. Ф. Завгородняя,** Хойто-Байгалай аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **П. П. Просянников,** республикын ажалшадай хэрэглэмжэ хангалгын министр, депутат **Г. А. Еремин,** республикын «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **П. С. Березкин,** Буряадай геологическа управлениин начальник, депутат **А. С. Филько** гэгшэд хабаадалсаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй юhэдэхи сесси дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь республикын Госпланай түрүүлэгшэ, депутат И. А. Хазагаев түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ.

Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1975 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай, Буряадай АССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет тухай Хуулинууд сесси дээрэ нэгэн дуугаар баталагдаба. Удаань Буряадай АССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тогтоол баталагдаhан байна.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаhан 3-дахи, 4-дэхи асуудалнуудаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, депутат **К. К. Шомоев** элидхэл хээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй наймадахи ба юhэдэхи сессинүүдэй хоорондо абтаhан Указуудые Верховно Совет нэгэн дуугаар батална. Удаань Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй промышленностиин, барилгын, транспортын ба хэлхеэ холбооной, мүн түсэблэлгын-бюджетнэ саг үргэлжын комиссинуудай бүридэлдэ зарим хубилалтануудые оруулха тухай Верховно Соведэй тогтоол баталагдаhан байна.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаhан 5-дахи асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, депутат **Б. С. Семенов** үгэ хэлээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретаряар депутат **И. Д. Черниковые** сесси нэгэн дуугаар hунгаа.

Энээгээр Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй юhэдэхи сесси хүдэлмэреэ дүүргэhэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседаниин зал соо.

Л. И. БРЕЖНЕВ ЕГИПЕДЭЙ АРАБ РЕСПУБЛИКЫН ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТР И. ФАХМИТАЙ, АРЕ-гэй СЭРЭГЭЙ МИНИСТР М. А. Г. ГАМАСИТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд А. А. Громыкотай, А. А. Гречкэтэй хамта декабриин 29-дэ Египедэй Араб Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Исмаил Фахмитай, АРЕ-гэй сэрэгэй министр Мухаммед Абдель Гани аль-Гамаситай уулзаа.

Хани ёhоной оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ Советскэ Союзай ба Египедэй Араб Республикын хоорондохи харилсаа холбоое бүхы талаарнь хүгжөөхэ, хани барисаагаа бэхижүүлхэ асуудалнуудаар hанал бодолнуудаа зүбшэлбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи, таарамжатай эб найрамдал тогтоохын түлөө тэмсэлдэнь араб арадуудта, тэрэ тоодо Палестинын араб арадта али бүхы туhаламжа ба дэмжэлгэ үзүүлхэ гэдэг Советскэ Союзай хараа бодолой хубилашагүй байhые Л. И. Брежнев лаблан баталаа.

И. Фахми, М. А. Г. Гамаси араб гүрэнүүдэй зүб хэрэгые дэмжэдэг залан сэхэ, хани ёhоной хараа бодолойнь түлөө Советскэ Союзда гүнзэгы баяр баясхалан АРЕ-гэй президент А. Сададай ба правительствын үмэнэhөө хүргэбэ.

(ТАСС).

РОССИН УРАН БЭЛИГТЭД

Литературын, искусствын ба архитектурын талаар РСФСР-эй 1974 оной Гүрэнэй шангууд декабриин 27-ой үдэр Москвада баярай оршон байдалда барюулагдаа.

Совет соёлой ажал ябуулагшад, олонитын түлөөлэгшэд Россин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй Заседаниинуудай зал дотор суглараба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев Россин олохон литераторнуудта, хүгжэмэй ба театральна искусствын ажал ябуулагшадта, уран зураашадта, кинематографистнуудта, архитекторнуудтэ лауреадуудай дипломууд болон хүндэтэ тэмдэгүүдые барюулаа.

М. С. Соломенцев шэнэ лауреадуудта партиин Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Россин Федерациин правительствын үмэнэhөө үнэн зүрхэнэй, халуун амаршалга хүргөөд, арад зоной, манай социалис Эхэ оронойн аша туhада, тэрэшэлэн элүүр энхэ, золтой жаргалтай, элбэг баян байхын тула саашанхи зохёол бүтээлнүүдтээ амжалтануудые туйлахыень тэдээндэ хүсэбэ.

Совет хүнүүдые коммунизмын агуу сүртал бодолдо үнэн байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ уран мэргэжэлтэ интеллигенциин дүүргэдэг үүргые манай партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство үндэрөөр сэгнэнэ. Манай шэнэ отрядай, Россин лауреадуудай нэрэ дээ хүрэмэ түлөөлэгшэдэй тэдэнэй дунда бии байhандань онсо баярай мэдэрэлтэйгээр тэмдэглэнэбди.

Сэдьхэлээ ехээр ханаhан мэдэрэлтэйгээр тэдэнике мүнөөдэр ёhолон хүндэлжэ байнабди. Эдэнэй зохёол, бүтээлнүүд олонитын зүгhөө үндэр сэгнэлтэдэ, үргэн ехэ мэдэрэлгэдэ хүртэнхэй. Манай арадта үнинhөө хойшо мэдээжэ болоhон нэрэ солонуудтай хүнүүдые, бэлиг болон шадабаринь мүнөө эли тодоор бадарhан хүнүүдые эндэ харанабди. Манай мүнөө сагай хүнэй ажабайдалтай, ажалтайнь эдэ шэнэ лауреадуудай зохёол бүтээлнүүдэй нягтаар холбогдон нэгэдэнхэй байхые тэмдэглэхэдэ илангаяа аятай. Совет арадай коммунис сүртал бодол, баатар габьяата ажал уран бэлигтэ интеллигенциин зохёол бүтээлэй шэнэ амжалтануудта зоригжуулна гэбэ.

Шанда хүртэгшэд эдэнэй ажахые үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэбэ.

(ТАСС).

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭЭБДИ

«Буржелезобетон» нэгэдэлэй коллектив юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлбэ. 1-дэхи, 3-дахи филиалнуудай коллективүүд эршэтэй шангаар хүдэлжэ, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые ехээр бүтээн гаргаhан байна. В. И. Марковай хүтэлбэрилдэг 1-дэхи филиалай коллектив юhэдэхи табан жэлэй дүрбэн жэл соо продукци гаргаха даабаряа бүри ноябриин 29-дэ дүүргэhэн юм. Энэнэр дүрбэн жэлэй даабариhаа гадуур 300 мянган түхэригэй продукци гаргаба. 3-дахи филиалай хүдэлмэришэд дүрбэн жэлэйнгээ даабариhаа гадуур 359 мянган түхэригэй барилгын хэрэгсэлнүүдые гаргажа, шэнэ жэлые угтаба.

Манай «Буржелезобетон» нэгэдэлэй коллектив 1974 оной түсэбhөө гадуур 150 мянган түхэригэй продукци гаргаха уялгаяа 250 мянгандa хүргэжэ, хэлэhэн үгэдөө хүрөө.

А. ЧЕРНЫШЕВА,
«Буржелезобетон» нэгэдэлэй үйлэдбэриин таhагай хүдэлмэрилэгшэ.

БОЛЗОРҺОО УРИД

РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл

Россин Федерациин промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд 1974 оной — юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhоо урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн, продукци худалдаха, тон шухала зүйлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха ниитэ хэмжээнэй талаар жэлэйнгээ түсэб декабриин 28-да дүүргээ.

(ТАСС).

Усть-Илимэй элшэ хүсэн ашаглагдажа эхилээ!

УСТЬ-ИЛИМСК. (Эрхүүгэй область). (ТАСС). Усть-Илимэй ГЭС 480 мянган киловатт хүсэтэй түрүүшын хоёр агрегадые декабриин 28-да ашаглалгада оруулаа. Ангарай энэ ехэ станциин ток Сибириин электрын элшэ хүсэнэй далай худар шудхаран оробо.

Гурбадахи агрегат ашаглалгада оруулагдахаар бэлдэгдэжэ байна. Энэ жэлэй эсэс хүрэтэр бэлэн болохо.

(ТАСС).

«Буряад үнэн» 75
Хонишодой мүрысөөн

Сэлэнгын, Зэдын аймагуудай түрүү хонишодой үүсхэлээр республикын хонишодой хоорондо социалис мүрысөөнэй договор баталагдажа, шэнэ социалис уялгануудай абтажа байhан тухай Захааминай аймагай совхозуудай хонишод республиканска газетэнүүдhээ уншажа, энэ хүдэлөөндэ оролсоно.

Һаяхан Михайловкын, Харацайн совхозуудай хонишод хоорондоо айлшалалсан, хурьга абалгада хэр зэргээр бэлдэhэн, ямар дутагдалнуудтай байhанаа элирүүлэн, нүхэр ёhоной шалгалта хэбэ.

Энэ уулзалгын үедэ Михайловкын совхозой ахалагша хонишон, Ажалай Улаан Тугай ордента, ВДНХ-гай бронзо медальтан, 1974 оной социалис мүрысөөндэ илагша гэhэн хүндэтэ тэмдэгтэй Илларион Иванович Яньков хүршэ Харацайн совхозой түрүү хонишон «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медальтан, 1974 оной социалис мүрысөөндэ илагша гэhэн хүндэтэ тэмдэгээр шагнагдаhан, нэгэдэхи классай хонишон Пурбо Жамсаранович Намсараевтай мүрысөөнэй договор баталжа, юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэнь шэнэ амжалтануудые туйлаха, хубиингаа табан жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ шиндэбэ.

АБАЯА ХАРУУЛАЯЛ ДАА

...ай совхозой бэлшээ...азар тон багаханууд. ...ургааhа элбэгтэй, хо... бэлшэхэдэ таагүй бай...сэ, эрид хада уула... үбэрнүүдтэшье тин...н бэлшээри байдаггүй ...онидоо гол түлэб хай...саараа арааараа модо...лануудайнгаа бэлшээ... ашагладаг гээшэбди. ...агта хониднай багахан ...майлануудые зубшажа ...эг. Тиимэhээ жэлэй ... сагта хонидые дуран ...бэлшээхэ аргагүйдэнэ ...ди.

...нгэ, Зэдын аймагуу...нишод бэлшээри hайн...а хахад тэжээлээ тэн...бана ёhотой. Ноохон...э гээгдэнэгүй. Бэлшээ... таргалhан хониной ...даб гээд hулардаггүй, ...ртомол» байдаг гэжэ ...би. Тиимэhээ би зу...та хонидоо түхэреэн ...соо бэлшээриhээ асар... Энээнэй тула холынгоо бэлшээридэ хонидоо хонуулха хашаа, хура бороонoй орoo hаа, өөрөө ороха hарабша түхеэрдэгби. Нютагайнгаа эрхэ байдалда зохилдуулан, зундаа хонидойнгоо хүсэ абхуулаагүй hаа, намарай бэлшээридэ ехээр найдаhанай хэрэггүй.

Би 1949 онhоо хонин ажалда эгэшэнэр, эжытээ хүдэлэлсөөд, 1954 онhоо гэр бүлэ боложо, хани нүхэр Цырентээ эхэ хонидой отара даажа абаа hэм. Тэрээнhээ хойшо колхозшье байхада, мүнөөшье совхоздоо таhалгаряагүй эхэ хони харууhалнабди. 1971 ондо зуун эхэ хонин бүриhөө 97 хурьга, 1972 ондо — 103, 1973 ондо — 100, 1974 ондо — 101 хурьга тэнжээжэ, ажахы соогоо түрүүлhэн байхаб. Манай отарын хурьгадые эхэhээнь hалгахадаа 24 килограммhаа доошо шэгнүүртэй байдаггүй. Хонин бүриhөө 3 килограммhаа дээшэ ноохон хайшалагдана.

Манай совхоз хурьгашадые ехэ хожомдуулжа томилдог, заримдаа хурьгашадай дуталдадаг дээрэhээ хурьгадшье гарзалдаг. Би эртээнhээ залуушуултай өөрөө хэлсэжэ, тэдэниие асардагби. Нёдондо Д-Цырен Ванчикова, Римма Очирова, Дымбрел Дашиева гэдэг залуу басагадые хурьгашад болгооб. Тэдэнэрэй ажалые минии нүхэр Цырен ударидадаг юм. Энэ жэлэй хурьгашад үшөө тодорхойлогдоогүй байна.

Даб дээрэ хонидой хүсэ hайн, hаядаа хурьгалхаар дэлгэнэжэ байна. Би жэл бүри бүдүүн тэжээл — үбhэ, зелёнко, hолоомоёо өөрөө бэлдэдэгби. Энэ жэл 750 центнер үбhэ, 604 центнер hолоомо бэлдэнхэйб. Зелёнко абтаагүй, Зелёнко хуряалгын үедэ хоюулханаа үлэшөөд байхадамнай, тэжээл бэлэдхэлгын тракторна бригада үбэлжөөнэймнай газаа таригдаhан зелёнкые хуряангүй, малда гэшхүүлжэрхёо. Мүн хүршэ А. Дансаруновагай отарын газаахи зелёнкошье гэшхэгдэшөө. Иимэ байдалтай эбсэжэ болохогүй.

Энэ жэл бидэнэр 100 эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга абаха, хонин бүриhөө 3 килограмм ноохо хайшалха, хурьгадые эхэhээ hалгааха үедэ тус бүриинь 24 килограмм шэгнүүртэй байлгаха, эхэ хонидоо бүрин бүтэнөөр ондо оруулха гэhэн социалис уялга абаабди.

Сэлэнгэ, Зэдын хонишодой хоорондоо социалис мүрысөөннэй договор баталhан тухай «Буряад үнэн» газетэдэ уншаад, хүршэ Михайловкын совхозой хонишодтой өөhэд хоорондын шалгалта хэхэдээ, тэндэхи хонишон, аймаг доторoo нэгэтэ бэшэ чемпион болоhон Илларион Иванович Яньковтой мүрысэхэ гэhэн хэлсээ баталhан байнабди. Нүхэрэйнгоо уряа хүндэтэйгөөр хүлеэн абаад, хамсыгаа шаман, хабаяа үзэлсэхэ болоол даа.

П. НАМСАРАЕВ.
Харацайн совхозой ахалагша хонишон.

ХҮРШЭНЭР МҮРЫС ЭХЭМНАЙ

...э Харацайн совхозой ...онишон Пурбо Жам...ич Намсараевтантай ...танил, жэл бүри ай... хонишодой суглаан ...уулзадаг, ажал хү... ажаhуудал ту... хөөрэлдэдэг, нүхэр ...хэлсээ хэдэг, мүрысөөшье баталдаг юмди. Анда нүхэрни Цырэн Цыденпиловна hамгантайгаа хонин ажалда хүдэлhөөр үнинэй, хонин ажалай орёо бэрхэшээлнүүдые hайтар мэдэдэг болоhон, ажалша бүлэ гэжэ бии мэдэдэгби.

Тиимэл хадань, ажалша хүнтэй ана-мана мүрысөөд гарашаха зорилго табигдадаг. Зэдын, Сэлэнгын аймагуудай суута хонишодой уулзалгын, тэдэнэй хоорондоо баталhан социалис мүрысөөнэй договорнуудые бидэнэр доро дороо зүбшэн хэлсээд, hүүлээрнь хүршэ совхозойнгоо хонишодтой өөhэд хоорондын шалгалта хэлсэжэ, ямар дутуу дунданuудтай байhанаа хэлсэжэ, ерэхэ жэлэйнгээ социалис уялгануудые баталан абажа, хэнтэй мүрысэхэ байhанаа зүбшөөбди.

Би энэ табан жэлэйнгээ түсэбые хурьга абалгаар заатагүй дүүргэхэ зорилготойб. 1971 ондо түлгэ хонидые абаад, 100 эхэ хонин бүриhөө 94, хойто жэлынь — 99, 1973 ондо — 100-hаа 100 хурьга, 1974 ондо — зууhаа 97,9 хурьга абажа түлжүүлээб. Ерэхэ 1975 ондо зуун хонин бүриhөө 102 хурьга абажа, тус бүриhөөнь 3,4 килограмм ноохо хайшалха, хурьгадые эхэhээнь hалгаахадаа, тус бүриинь 24 килограммhаа доошо бэшэ шэгнүүртэй болгохобди гэhэн уялга абаабди.

Энэ жэл намтай хоёрдохи гарай хонишоноор Алексей Бессонов хүдэлнэ. Энэ нүхэр ГПТУ-да hуралсажа байхадаа Зэдын «Коммунизм» колхоздо хурьга абалсажа, энэ ажалай зарим «оньhые» таниhан байха. Урзанда намтай хурьга абалсаhан Очир Найданова, нүгөөдэнь түрүүшынхеэ хурьга абаха Дымбрыл Нимаева гэгшэд отарадамнай ерэнхэй, ажаллажа байна. Хурьгадай олоор гаража «шааяшаха» үедэнь өөрөө ябалсадагби. Тиимэhээ бүхы бүдүүн тэжээл, дабhа, модоной хөө, хирпиисэ болон бусад юумэнүүдээ эртээнhээ зөөхэ шухала. Даб дээрэ юумэн булта хүсэд. Үбэлдөө уhа зөөжэ, хонидоо уhалдагбди. Мүнөө урасхал харзаhаа уhалнабди. Бэлшээридэ ябаhан хониднай ошохо, ерэхэдээ уhаяа уудаг юм.

Хурьгалха хонид үдэрэй 300 грамм обёос, 800 грамм үбhэ эдинэ. Энэ жэл горох ургуулhан поли дээрэ эдимжэ яhала үлэhэн юм. Тэндэ хонид бэлшээгдэнэ. Һаядаа хонид хурьгалжа эхилхэ юм. Тиимэhээ дэлгэнэhэн хонидоо хурьганай байха байрада оруулжа хонуулнабди. Тэндэ дулаан байлганабди.

Хурьга абалгын үедэ худалдаа наймаан, ойлгууламжын хүдэлмэри, социалис мүрысөөнэй ябасын дүн hайнаар харуулагдажа байха ёhотой гэжэ hананаб. Энэ хадаа ажаллажа байhан хүнүүдтэ урма зориг оруулдаг ха юм. Зооветмэргэжэлтэд саг үргэлжэ ябажа, шалгажа байха бээз. Саг болзор соонь хурьгадые элдэб үбшэнhөө hэргылхэ ветеринарна хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ байнабди, аймагайшье, совхозойшье хүтэлбэрилэгшэд хонишодой эрилтэнүүдтэ анхарал дары хандуулдаг байха бээз гэжэ hананаб.

Зай, нигээд, Пурбо Жамсаранович Намсараевтантайгаа хүсээ туршахамнай болоол даа. Анда нүхэдтөө амжалта хүсэнэб.

И. ЯНЬКОВ.
Михайловкын совхозой ахалагша хонишон.

ТЕХНИКЭ ЗАҺАБАРИЛГАЯА ШАМДУУЛХА

Таряа болон тэжээлэй ургамалнуудые ехээр таридагаараа аймаг соогоо түрүүлжэ, баян ургаса абадагаараашье суурхадаг Борьёогой совхоз хамта 86 трактортай, тэрэнэй 44-нь гэнжэтэ юм. Энэ хадаа техническэ ехэ хүсэн гэжэ хэнэйшье мэдэхээр. Иимэ хүсэнэй ашаар лэ совхоз бүхы малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ, зөөхэ хүдэлмэри бэелүүлнэ гээшэ.

Ерэхэ хабарай тарилгын эхилтэр 67 трактор заhабарилагдаха түсэбтэй юм. Тэрэнэй арбан долооень дүрбэдэхи кварталай туршада заhабарилха байhан. Декабрь hарын 16-най байдалаар эндэ 14 трактор заhабарилагдаад байгаа. Октябриин 26-hаа заhабарилга эхилхэдээ түрүүшээр ехэ түргэн, урагшатайгаар захалhан аад, hүүлэй үедэ удааршоо. Гол шалтагааниинь гэхэдэ, хэрэгтэй болохо запчастьнууд дуталдана. Задалагдаhан тракторнууд МТМ соо зай эзэлээд лэ хэбтэнэ.

Хамта дээрээ капитальна заhабарида орохо 24 тракторай 6-нь ДТ-75М түхэлэй тракторнууд. Эдээндэ хэрэгтэй зүйлнүүд юрэдөөшье үгы гэжэ механизаторнууд, МТМ-е даагша И. П. Ануев гомдоно. Энээн тушаа «Сельхозтехника» нэгэдэлэй аймагай отделени мүртэй туhаламжа хүргэнэгүй. Хүлеэгты гэhэн найдуулгаар лэ үнгэрнэ. Нүгөө шалтагааниинь — ажал hулаар эмхидхэгдээ. 2-дохи 3-дахи фермэнүүд механизаторнуудые трактор заhабарилгада үсөөнөөр эльгээнэ. Заримдаа тэдэнь ерэнэгүй. Совхозойнгоо түб hууриндa байгаад хүдэлхэ гэхэдэнь, эндэхи байрань зохид бэшэ, хүйтэн, тиимэhээ механизаторнууд 10—15 километрэй зайда гэртээ бусадаг байна. Тиимэhээ үглөөниинь орой ерээд, эртэ бусашахаяал тэгүүлдэг. Ерэhэншье механизаторнууд заримдаа хэхэ ажалгүй үдэрөө үнгэргэнэ.

Механизаторнуудай заhабарилгын үедэ хүдэлхэ хүдэлмэриин гурим, заабаришье үгы, социалис мүрысөөн эмхидхэгдээгүй, мүрысөөнэй гурим энэ үдэр болотор зохёогдоогүй, баталагдаагүй. Совхозой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Г. П. Выборова hаяын үдэрнүүдтэ социалис мүрысөө эмхидхэжэ, мүрысөөнэй гурим табиха хүсэлтэй.

Хүдөө ажахын машинануудыешье заhабарилга удаарна. Эндэ 52 плуг, 73 сеялкэ (элдэб түхэлэй), 55 культиватор, олон борной заhабарилагдаха ёhотой юм. Теэд даб дээрэ оройдоо 17 сеялкэ, 24 плуг, 12 культиватор заhагдаад байгаа. Шэнэ жэл гаратар 40 сеялкэ, 25 культиватор заhабарилха түсэб дүүрэхэгүй болонхой.

Совхоз соогоо эгээ ехэ 3-дахи фермын 40 тракторай оройдоол 1-ниинь заhабарилагдаа. Мүн 2-дохи фермын механизаторнууд газаа, үбэлэй янгинама хүйтэндэ техникэеэ заhабарилха болоно. Тэдэнэр хүйтэндэ өөдэтэй юушье хэнэгүй гэжэ мэдээтэй. Тиимэhээ, шадамар, дүй дүршэлтэй, унинэй механизаторнууд заhабарилгын үедэ ондоо ажал руу ябашана. Залуу механизаторнууд заhабари хэхэдээ дутамаг ядамагаар, шанар муутайгаар бэелүүлнэ. Тиимэ техникэ поли дээрээ гарамсаараа эбдэржэ, хабарай тарилгын үедэ hаад татаха болоно.

Мүн нэгэдэхи фермэдэшье тон лэ иимэ байдалтай. Тэндэ оройдоо хоёрдохи плуг заhабарилаа. Бүтэн болгогдоhон нэгэшье сеялкэ байхагүй.

Совхозой ахамад инженер Т. Б. Ширеторов, тракторна бригаданuудай бригадирнууд В. И. Рузин, И. И. Шарапов, хүдөө ажахын машина заhабарилгын инженер нүхэр Ефремов гэгшэд ерэхэ хабарай тарилгада машина, техникэеэ бэлдэлгэдэ анхаралаа багаар хандуулна. МТМ-е даагша И. П. Ануев хадаа дуталдажа байhан запчастьнуудые олохо, захиха талаар ехэ хожомдоо.

Совхозой агрономууд энэ хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ хабаадалсанагүй, саагуур лэ ябанад. Март hарын туршада, хурьга абалгын үедэ, механизаторнууд хонин ажал дээрэ эльгээгдэдэг гэжэ hайтар мэдэжэ байhан энэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд бүхы техникэеэ мартын 1 болотор заhабарилжа дүүргэхэ ёhотой. Иимэ нобшоор саашадаа заhабарилаа hаа, энэ хугасаада дүүргэхэнь бэрхэтэй болоод байна.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

СОЮЗ ДОТОРХИ ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

Комсомолой ажабайдал

Комсомолой документнүүдые һэлгэлгэ эмхидхэлэй-политическэ түйлай ехэ удха шанартай хүдэлмэри болоно. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ тон һайнаар бэлдэжэ, эмхитэйгээр, эдэбхитэйгээр үнгэргэхэ зорилго ВЛКСМ-эй ЦК-гай II пленум табяа.

Энэ зорилгые нэрэтэй түрэлгөөр бэелүүлхын тулада республикымнай комсомолшууд бүхы оролдосоо, эдэбхи үүсхэлээ элсүүлхэ гэжэ найдамаар. Тиимэһээ ямар байдалтайгаар энээниие угтажа байһан тухай хөөрэхэ, гол түлэб союз доторхи хүдэлмэриие харуулха гэбэбди.

Һүүлэй дүрбэн жэл соо манай областной комсомолой организацида 26 гара мянган гэшүүд шэнээр абтаһан байна. Тингэжэ бүхэдөө 110 мянган хүбүүд, басагад бүридэлдэнь ороно. Комсомолой эхин организацинуудай тоо энэ үе соо 160-аар олошорһон байха юм.

Комсомолой Уставта ВЛКСМ-эй XVII съездын оруулһан хубилалтануудые хараадаа абажа, эхин организацинууд байгуулалгамжа саашадань һайжаруулха талаар комсомолой комитедүүд горитой хүдэлмэри ябуулна гэжэ энда тэмдэглэмээр. Энэ хубилалтануудта үндэһэлэн, комсомолой 728 организацида эхин организацинуудай эрхэ олгохо арга боломжотой болообди. Тингэжэ һунгагдамал эдэбхитэдэй тоое 2000 гаран хүнөөр олон болгоо гээшэбди. Гэхэ зуура комсомолой бүлэгүүдэй тоо 449-өөр үсөөрһэн байха юм.

Областной комсомолой организацин социальна бүридэл эли бодо һайжараа. Үйлэдбэри дээрэ сэхэ ажаллажа байһан комсомолшуудай тоо нилээд дээшэлээ, һүүлдэ 2,7 процентдо хүрэһэн байна. Мүн комсомолдо шэнээр абтаһан залуушуулай тоо ургаа. Жэшээлхэдэ, 1970 ондо 16272 хүн абтаһан һаа, байгша оной 11 һара соо 16992 хүн комсомолдо шэнээр жэргаад байна.

ВЛКСМ-эй обкомой комсомолой һунгагдамал эдэбхитэдэй социальна бүридэлэй шанарые һайжаруулха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулдаг болоо. 1971 ондо комсомолой секретарьнарай 28,3 процентнь КПСС-эй гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд байһан һаа, мүнөө үедэ 45,8 процент болоторо ургаа. Энээнһээ уламжалан, секретарьнарай һэлгээ эрид дошолһон байха юм.

Гэбэшье бии байгаа дутуу дундануудаа хэлэнгүй арагаар болохогүй гэжэ һанагдана. Үшөөл олон комсомолшууд дунда һургуулиин эрдэм гүйсэдэ олоогүй байна. Тэдэнэй мүрөөр һуралсалаа үргэлжэлүүлнэгүй. Областной комсомолой организацин гэшүүдэй 60 процентнь нийтын саг үргэлжын даабаритай. Харин зарим организацинууд зарим комсомолшуудай даабаригүй байха ушар дайралдадаг. Байгша оной декабриин нэгэнэй мэдээгээр комсомолой 6000 гэшүүд бүридхэлһөө гарангүй ондоо тээшээ ябашоо. Мүн ВЛКСМ-эй зарим гэшүүд взносоо түлэнгүй байдаг байһаниинь баһал муу гээшэ.

Эдэ мэтын дутуу дундануудые дары усадхаха гэһэн заабари ВЛКСМ-эй ЦК-гай II пленумэй документнүүд соо хэлэгдэнхэй. Тингэжэ эурааш КПСС-эй XXIV, ВЛКСМ-эй XVII съездүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэл үргэдхэжэ, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын, политическэ хүдэлмэри саашадань һайжаруулха, залуушуулай нийтын болон ажалай эдэбхи улам дээшэлүүлхэ зорилго комсомолой организацинуудай урда табигдана. Тиихэдээ союз доторой хүдэлмэри эрид һайжаруулха гэһэн һаабари гол һууринуудай нэгые эзэлхэ байһаниинь эли ааб даа.

Энээнһээ уламжалан, нэн түрүүн комсомолой эхин организацинуудые хүтэлбэрилхэдээ хэрэглэдэг онол аргануудаа саашадань наржуулха. ВЛКСМ-эй үндэһэ һуурин болохо энэ хүсэе бүри болбосоронгүй, бүри хүсэн түгэлдэр болгохо ёһотой байһан һамнай эли. Энэ хадаа комсомолой документнүүдые һэлгэлгэ бэлдэхэлэй үедэ гол һуурида байха ёһотой.

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой комсомолой организацие жэшээ болгон абаял. Тус предприятида 48 эхин организаци бии юм. Эдэнэр заводой комсомолой комитедэй саг үргэлжын хиналта доро байдаг. Тингэжэ тэдэ организацинууд залуушуулые хүмүүжүүлгын түбынь болохо шадаа бшуу.

ВЛКСМ-эй гэшүүдэй ажалай болон нийтын эдэбхи саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ комсомолой хамтын суглаанууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Прибор бүтээлгын заводой эхин организацинуудай суглаанууд Уставаар заагдаһан болзорто заал һаа үнгэргэгдэдэг. Тиихэдэ суглаанууд дээрэ сагай эрилтэдэ тохирһон олон ондоо асуудалнууд хэлсэгдэдэг юм. Жэшээлхэдэ, гаргагдажа байһан продукциин шанар һайжаруулга, комсомол-залуушуулай хүбиин комплексно түсэб абалга, комсомол-залуушуулай коллективүүдэй ажал, союз доторой хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудалнууд энэ зүбшэгдөө. ВЛКСМ-эй гэшүүд эдэниие хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Тус суглаанууд дээрэ энээнһээ урда болоһон суглаанай шиидхэбэринүүд, комсомолшуудай оруулһан дурадхалнуудай хэр бэелүүлэгдэһэн тухай заал һаа мэдээсэгдэдэг. Энээнэй хэды шэнээн бүтэһэн тухай байһаниинь эли ааб даа.

Заводто ажаллажа байһан залуушуул эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхэ ябала оролдодог юм. Жэшээлхэдэ, 319 хүбүүд, басагад институдуудта, 97 хүн техникумүүдтэ заочноор, 190 хүн хүдэлмэрышэн-залуушуулай үдэшын һургуулинуудта һурана.

Комсомолой политическэ һуралсалшье һайнаар ябуулагдана. Байгша һуралсалай жэлдэ 19 кружок эмхидхэгдэжэ, 495 хүн экономикодо, политикада хабаатай асуудалнуудые шудалжа байна.

Эхин организацинуудай секретарьнарай һуралсалда энэ горитой анхарал хандуулагдадаг байһаниинь һайшаамаар. Тэдэнэрые хирэ-хирэ болоод лэ суглуулжа, заводой ВЛКСМ-эй комитет семинарнуудые үнгэргэдэг. Тэдэ ВЛКСМ-эй райкомой, горкомой, обкомой харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд уригдажа, лекцинүүдые уншадаг, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг. «Комсоргын үдэр» заншалта болонхой. Комсомолой эдэбхитэдэй һургаалнууд энэ мэтэ аргые ондоо тэгүүршье хэрэглэмээр.

Комсомолой документнүүдые һэлгэлгын үедэ бидэ нимэ томо томо организацинуудта түшэглэхэ ёһотойбди. Эндэ шэнэ үүсхэлнүүд, хүдэлөөнүүд, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ тухай асуудал эрид табигдаха ёһотой. Тиимэһээ тэдэ организацинуудай комсомолой документнүүдые һэлгэлгэ нэн түрүүн эхилээд, олоһон дүй дүршэлыень республика доторо дэлгэрүүлхэ ёһотой болоно.

Энэ шухала кампаниин үедэ ВЛКСМ-эй райкомуудай үүргэ нилээн дээшэлхэ зэргэтэй. Тиимэһээ ВЛКСМ-эй обкомой райкомуудай хүдэлмэрилэгшэдые суглуулжа, документнүүдые һэлгэлгын гүрэмтэй танилсуулха, һургаха байна. Энэ үедэ «Комсомолой прожекторэй», һунгагдамал организацинуудые үүргэ улам дээшэлүүлхэ зорилготойбди. Эдэнэр документнүүдые һэлгэлгын ябасые саг үргэлжэ харуулжа, һайн талыень, дутуу дундыень эли харуулжа байха ёһотой.

Мүнөөнһөө ВЛКСМ-эй райкомууд, комсомолой комитедүүд кабинедүүдтэ гоёожо, комсомолой документнүүдые һэлгэлгэдэ хабаатай стендүүдые хэлэхэ эхилхэ ёһотой. Манай обком энэ талаар юу хэжэ болохоор байһые харуулжа, шухала хэрэглэлтэй документнүүд болон материалнуудай список табигдаа.

Районой комсомолой организаци тухай стенд, эхин организацинуудай документнүүдые һэлгэлгын график, комсоргын булан, ВЛКСМ-эй гэшүүдэй бүридхэлэй, комсомолой документнүүдые һэлгэлгын шанар гүрим тухай материалнууд, союз доторой хүдэлмэриие харуулһан альбомууд, документнүүдые оруулһан дурадхал болон шүүмжэлэлэй дэбтэр гэхэ мэтэ байха ёһотой.

Документнүүдые һэлгэлгэ саг соонь, эмхидхэлэй һайн тайгаар үнгэргэхын тулада ВЛКСМ-эй райкомууд, комитедүүд үдэр үдэрэйнгөө хүдэлмэриие энэ тодоор түсэблэхэ ёһотой болоно.

Тингээд эхин организаци бүхэндэ документнүүдые һэлгэлгэ эхилхын урда тэдэнэй бүридхэл шалгаха, дутуу дундые элируулхэ болон тэдэниие усадхаха хэрэгтэй. Тиихэдэ эхин организацинуудай ажал ябуулгын шалгалта хэжэ, дүнгүүдыень ВЛКСМ-эй ЦК заана.

Комсомолой шэнэ билет гарагаар, тэдэнэй урда хэлсэгдэхэ асуудалнууд тухай ... болоно.

1975 оной мартын нэгэнһээ комсомолой документнүүдые һэлгэлгэ эхилхэнь. Тэрэ болотор үшөө саг бии. Тиимэһээ манай республикын комсомолой организацинууд энэ шухалын шухала хэмжээ ябуулгые бэелүүлхын түлөө бэлэдхэлэйнгөө хүдэлмэриие заахалаа бэшэ.

В. РАДНАЕВ,
ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь.

БАЯР БАЯСХАЛАНТА 1974-дэхи

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, 1974 ондо ажалай ехэ амжалтанууд түйлагдаһан байна. Оронoймнай хото, городуудта ехэ ехэ фабрика, заводууд бодхоогдоо, байрын гэрнүүд баригдаа. Ороной тарялан дээрэһээ үндэр баян ургаса хуряагдаа. Эдэ бүгэдэ совет хүнүүдэй шэн габьяата, габшагай ажалаар түйлагдаһан байна.

1974 он Таанадта юугээрээ мартагдашагүйб гэжэ, мүн табан жэлэй түгэсхэхы жэлые ямараар угтажа байһан тухайдаа хөөрэхэ гүйлтатайгаар ТАСС-ай корреспондентнүүд табан жэлэй түрүүшүүлдэ Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ хандаба.

М. С. ЕРЕМЕЕВА — Социалис Ажалай Герой, Москвагай «Рот-Фронт» гэжэ кондитерскэ комбинатай дэргэдэхи техническэ мэргэжэлэй училищиин үйлэдбэриин һуралсалай мастер:

— Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ энэ жэл хүртэһэнөө хэзээшье мартахагүй байнаб. Энэ хадаа гансашье миниин бэшэ, мүн миниин һая болотор хүдэлһэн «Рот-Фронт» комбинатай комсомол-залуушуулай нэгэдхэгдэмэл бригадын бүхы коллективэй түйлаһан амжалтые сэгнэһэн үндэр сэгнэлтэ болоно.

1951 ондо дүүргэһэн училищидаа мүнөө багшалжа, түрэл предприятидаа мэргэжэлтэдые бэлдэжэ байнаб. Ушар юуб гэхэдэ, ВЛКСМ-эй XVII съездын һүүлээр предприятида кадрнуудые бэлдэхэ хэрэг эгээл дүршэлтэй хүнүүдтэ даалгаха гэжэ шиидхэгдээ һэн. Тиихэдэ би техническэ мэргажэлэй училищида хүдэлхэеэ ошохые зүбшөөгөө һэм.

Урдынхидаал адляар үдэр бүхэндэ цехтэ ошожо, бригадынгаа ажал хэрэгээр һонирходогби. Шадаха юумэеэ заажа үгэдэг, олохон ушарта дүршэһэн ажалаа хэдэг байнаб. Хэрбээ һурагша басагадайнгаа бэрхэ хүдэлмэрилэгшэд, аха үетэнэйнгөө найдамтай халаан болоо һаань — эгээл ехэ шагнал гэжэ тоолохоб.

А. И. МАЙСТРЕНКО — Социалис Ажалай Герой, Краснодарай хизаарай барайгар таридаг — «Красноармейский» совхозой директор:

— 1974 он юугээрээ мартагдашагүйб гэхэдэ, манай таряашад баян ургаса хуряагаа. 23 мянга шахуу тонно сагаан орооһон гүрэнэй амбаарта хааганхай. Энэмнай түсэбөөр, үялгануудаар хараалагдаһанһаа һураггүй ехэ. Оньһожоруулагдамал бүхы 16 звено барайгар һайнаар таржа, үндэр ургаса абаа. А. С. Булахай звено гектар бүриһөө дунда зэргээр 73,2 (центнер барайгар хуряажа, илангаяа ехэ амжалта түйлаһан байна.

Барайгар һайнаар ургуулаад, гүрэндэ худалдаха үялгануудаа дүүргэһэн Кубаниин барайгаршадта нүхэр Л. И. Брежневэй эльгээһэн амаршалгые совхозой ажалшад урма баяртайгаар угтаа. Энэ ехэ илалтада манай ажахыншье хубита бии юм.

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ совхоз уһалагдадаг газарай гектар бүхэнһөө 65 центнерһээ багабэшэ гэхэ гү, али 1974 оной хиһоо 5 центнерээр ехэ барайгар хуряажа абаха байха. Ерэхэ жэлдэ үндэр баян ургаса абахын тула манай коллектив намарһаа хойшо эдэбхитэй бэлэдхэл хэнэ. Бүхы талмай дээрээ намарай паар хахалаа һэмди. Таряаландаа элбэг хүрэхэ үтэгжүүлгэ гаргаабди. Хабарай тарилга хэхэ, ургаса хуряаха бүхы техникээ Шэнэ жэл болотор заһабарилжа дүүргэхэбди.

Смагул ДЖАЛГАСПАЕВ — Социалис Ажалай Герой, «Узенънефть» управлениин ахалагша оператор:

— Үнгэржэ байгаа жэл баяр баясхаланта олон хэрэгээрээ мартагдахагүй. Энэ жэлдэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байнаб. Үндэр хайра шагналдань харюу болгон, түсэбһөө гадуур хоёр дахин ехэ нефть гаргажа тушаагааб. Түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ хойшо 2 мянган тонно нефть даабариһаа гадуур аб таа. Участогыемнай автомадаар хангаһан ушар намда миниин нүхэдтэ мүн лэ мартагдахагүй. Эдэ приборнууд Мангышлагай гүн дундаһаа түлишэ бүри ехээр абадаг болохоһоо гадна, нефтьшэдэй ажал хүдэлмэриие хүнгэдхөө.

Вүлэмни табан хүнһөө бүридэнэ. Булта нефтьшэд юм. 1974 он болотор дүрбэнээмнай коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Харин мүнөө лаборанткаар хүдэлдэг Сауле гэжэ одхон басагамни тиимэ нэрэ солодо хүртэбэ. Нефть, газай управленидэ слесарьаар хүдэлдэг Искан хүбүүмни нефтиин институдай заочно отделенидэ орожо, бидэниие баярлуулба.

А. В. СМИРНОВА — Социалис Ажалай Герой, Яковлевска улһанай комбинадай нэхэгшэ:

— Энэ жэл намда ехэ баяр асарба: би Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөөб.

Үндэр дээдэ шагнал хайрлагдаһан зүрхэ сэдьхэлдэм урма зориг бадаруулаа. Энээндэ габшагай ажалаараа харюусаха дуран хүрэнэ. Үшөө хоёр станок нэмэжэ абаад, хүдэлгэжэ эхилбэб. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй эхиндэ найман автомат станогые даадаг байгаа һаа, харин мүнөө 22 станок хүдэлгэнэб. Энээнэй ашаар табан жэлэйнгээ түсэбые нёдондо жэлэй һүүлээр багта дүүргээ һэм. Түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ хойшо миллиондохи метр бүд декабрь һарын тэн багта нэхэжэ гаргаһан байнаб. Энээнэй гурбанай нэгэ хубинь түсэбһөө гадуур юм.

Совет арадай байдал улам һайжаруулха, партиин XXIV съезд дээрэ һайшаагдаһан абтаһан эб найрамдалта, амгалан байгуулхы программа бэелүүлхэ хэрэгтэ ажални туһа нэмэри болог лэ.

П. П. ШИЛЕЙКИС — Социалис Ажалай Герой, Вильнюсэй барилгын хоёрдохи трестын хүдэлмэрилэгшэдэй бригадир:

— Манай бригада Вильнюсэй бүхы шахуу районуудта хүдэлдэг юм. Нерис мүрэнэй эрье дээрэ баригдаһан саб сагаан байшангууд — миниин, нүхэдэймни ажалай үрэ мэдэрхэдэ, аятай байна. Һаял хада хооһон хүдэр тала байһан газарта Вильнюсэй байрын гэрнүүдэй болбосон районууд мүндэлөө. Эдэнэй нэгэнэй — Лаздинэй һуури табяа һэмди. Лаздинэй гэжэ районие бии болгоһониинь, болбосон һайхан шэмэглэһэнэйнь түлөө Вильнюсэй архитекторнуудта, барилгашадта энэ жэл Ленинскэ шан олгогдоо.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын талаар табан жэлэйнгээ даабарине дүрбэн жэл соо дүүргэхэ уялга бригадамнай түсэбтэ табан жэлэй эхиндэ абаа һэн. Тиин, хэлэһэн үгэдөө хүрөөбди: 1975 оной һүүлдэ байхаар хараалагдаһантай сасуулбал, бригадын ажалай бүтээсэ 10 процентээр дээшэлээ. Коллективэй гэшүүн бүхэнэй эрмэлзэлтэйгээр бүхы хүсөөрөө ажаллаһанай, шэнэ техникэ шадамараар хэрэглэһэнэй ашаар иимэ юумэ түйлаабди.

Мартагдашагүй үшөө хоёр ушар ажабайдалдамни болоо: би СССР-эй Верховно Совет депутадаар һунгагдааб, энэ жэлдэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөөб. Иимэ ехэ этигэл найдабарида хүртэхэдөө, үсэгэлдэрэйхиһөө бүри һайнаар хүдэлхэ уялгатайб. Ерэхэ жэлдэ амжалтануудаа арьбадхахын тула, совет хүнүүдтэ үшөө олон байшангуудые баряхын тула шэнэ арга нөөсэнүүдые бэдэрнэбди.

(ТАСС).

МУНДАРГАНУУДАЙ СААДА ТЭЭ

Очерк

Туран дээрэ үдэшын боро хараан унажа, ой модод харлашаба. Үндэр тэнгэриин хаягаар үсөөхэн мүшэд нособод. Энэ үедэ Туранай совхозой үхэршэн Владимир Паданов мориёо табижа, гэртээ оробо.

— Ямар һонинтой ерэбэш? — гэжэ һамганиинь шүлэ аягалха зуураа асууба.

Владимир яаралгүйгөөр хубсаһаа тайлаад, столдоо һууба.

— Һониноо хөөрыш даа.

— Һониншье обоо ехэ, түрүүн эдеэлһүүб. Удаан суглаанда һууһанаа ерээ ха юмбиб.

Энэ суглаан дээрэ малшадай социалис мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдаха һэн. Тиимэһээ В. Падановай һамганай хүлеэжэ ядан асууханшье гайхалгүй.

— Малаа яһала һайнаар таргалуулһан байгааб. Совхоз соогоо түрүү һуурида гарааб. Энэ хара, грамота барюулаа.

— Ой, ямар бэрхэ гээшэбши! Харин би һанаагаа зобожо байгааб, — гээд нүхэрынь баярлаба.

ҺУРГУУЛИДА ЯБАХАДА...

— Володя байл даа, — гээд Доржо Дармаевич Маншеев нэгэтэ тэрэниие тогтообо. — Амаралтынгаа үедэ юу хэхээ байнаш? Ильчир хүрэтэр намтай мал туудсажа ошохогүй гүш? Сында Боздоев ошолсохо...

— Энэ дороошье ошохоор бэлэмби, — гэжэ баярлаһан Володя хэлээ бэлэй.

...Саһан дуулгата Саянай оройнуудые хоёрдохи үдэрөө шэртэн, Володя хазаар морёор ябана. Уулын үндэрһөө һуунагтан бууһан урасхал түргэн горхонуудые харан баясана.

Аяма халуун байһанаа үндэр өөдэ гарахадань, һэрюухэн һэбшээн үлеэбэ.

— Уданшьегүй дабаанай оройдо гарахамнай. Буруунуудаа түргөөр туужа болохогүй. Нариихан зүргөөр һубарилдан гараха ёһотой, — гэжэ Доржо Дармаевич хэлэбэ.

Дабаанай оройдо нилээд дүтэлөөд ябатарнь үүлэнэй саагуур наран шургажа, аалин саһан бударан оробо. Буруунууд саһан дундуур һубарилдан ябанад. «Нэгэ буруунииинь бүдэрбэл, нүгөөдүүлынь мүргэлдэхэ болуужан», — гэжэ һанан Володя ехэл һэргэмжэтэй ябаба.

Дабаанай саана гараһан хойноо хонолгодоо түхеэрбэд. Һула, муу буруунуудта ногоон сай уулгабад. Майхан соогоо унтажа байтараа, Володя гэнтэ шанга дууһаа һэришэбэ.

— Бү ай. Шоно ябуужан гэжэ һэргылэн би буу табяаб, — гэжэ аха нүхэрынь майханай үүдэндэ зогсобо.

Сэлмэг һаруул үглөөгүүр тэдэнэр доошоо бууха, Хонголдой голой эрьедэ хүрэөд ябатарнь, аадар адхарба. Голой уһан хараһаар байтар нэмэнэ.

— Бушуу түргэн буруунуудаа саада бэе гаргая!

Буруунууд һубарилдан, уһа руу ороод аалин ябаһаар тамаржа эхилбэд. Эрьеһээ холошье ошожо үрдеэгүй ябаһан нэгэ буруун бүдэржэ унахатаяа хамта долгиндо сохюулан туугдашаба. Гэбэшье тэрэ удангүй нүгөө эрье тээшэ тамаржа захалба.

Эрьедэ гаража, түүдэг носоожо, хубсаһаа хатаагаад, тэдэнэр саашалбад.

Гэнтэ урдань альган дээрэнь мэтэ ногоон торгон ой хүбөөтэй сэнхир һайхан уһатай нуур харагдаба.

— Энэл даа Ильчир нуурнай! Эндэ малаа бэлшүүлхэбди, таргалуулхабди, — гэжэ Доржо Дармаевич хэлэбэ.

Баян байгаалиин гоё һайханда дура сэдьхэлээ буляалгаһан Володя хүбүүн нютагаа бусажа ябахадаа, заабол ишшэ дахинаа ерэхэб гэжэ шиидээ бэлэй.

* * *

— Бүри тиихэ үедэ үхэршэн болохоб гэжэ шиидэһэн хүн гүш? — гэжэ Гарма һамганиинь асууба.

— Тиимэ даа. Найман жэлэй һургуули дүүргээд лэ ишшэ ерэхэб гэжэ һанагша һэм. Гэбэшье намайе шоферой һургуулида эльгээгээ бэлэй. Шофер болоһон хойноо Ильчир нуурай эрье хоёрдохёо ерээ бэлэйб. Малай дабһа шэрэжэ асараа һэм.

ИЛЬЧИРТЭЙ ХОЕРДОХЕО УУЛЗАЛГА

— Сайн байна, Ильчир! Сарюун үбэлэй сагташье нимэ һайхан байдаг ха юм ши даа. Утын харгы дабажа, шамдаа ерээлби даа.

...Харгынь айхабтар бэрхэтэй байгаа. Бордоһо намнан, һалхин эшхэрнэ. Владимир анхаралтайгаар харгыгаа шэртэн ябана. Харангүй харза руу оробол, машинатаяа, ашаантаяа шэнгэшэжэ болохол.

Гомбо Манзаров гэжэ туһалагшатаяа тэдэнэр харгыда гарахынгаа урда тээ машинынгаа сахаригуудта гэнжэ үмдэхүүлээ бэлэй. Халтирхагүй ха юм.

Уурал һабаһан харза урдань дайралдахадань, хажуу тээшээ халта годирхо гэхэдэнь, машинань шарбашаба. Мотоороо унтараажа, кабинаһаа гаража харахадань, дүрбэн сахаригынь мүльһэндэ баригдашоод байба. Шамдаха хэрэгтэй. Зузаан болоогүй мүльһэн машинын шагнүүр даажа ядан сүмэршэхэдөө болохо. Тэдэнэр томо алхануудые абаад, сахаригта хүрэһэн мүльһэ хобхо сохижо эхилбэд.

— Шамдаха хэрэгтэй. Нэгэ газартаа удаан байжа болохогүй. Мүльһэн сүмэржэ болохо, — гээд Владимир амархаяа һанаһан нүхэртөө хэлэбэ.

Хүлэртэрөө ажаллажа машинаа мүльһэнһөө сүлөөлбэд.

Нара орохо багта тэдэнэр Ильчир хүрэжэ ерээ бэлэй.

* * *

Удангүй үхэршэн болоо һэн. Мүнөө Ильчиртэ бэшэ. Ури нютагта малаа адуулна.

В. СЕМЕНОВ.
«Саян» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

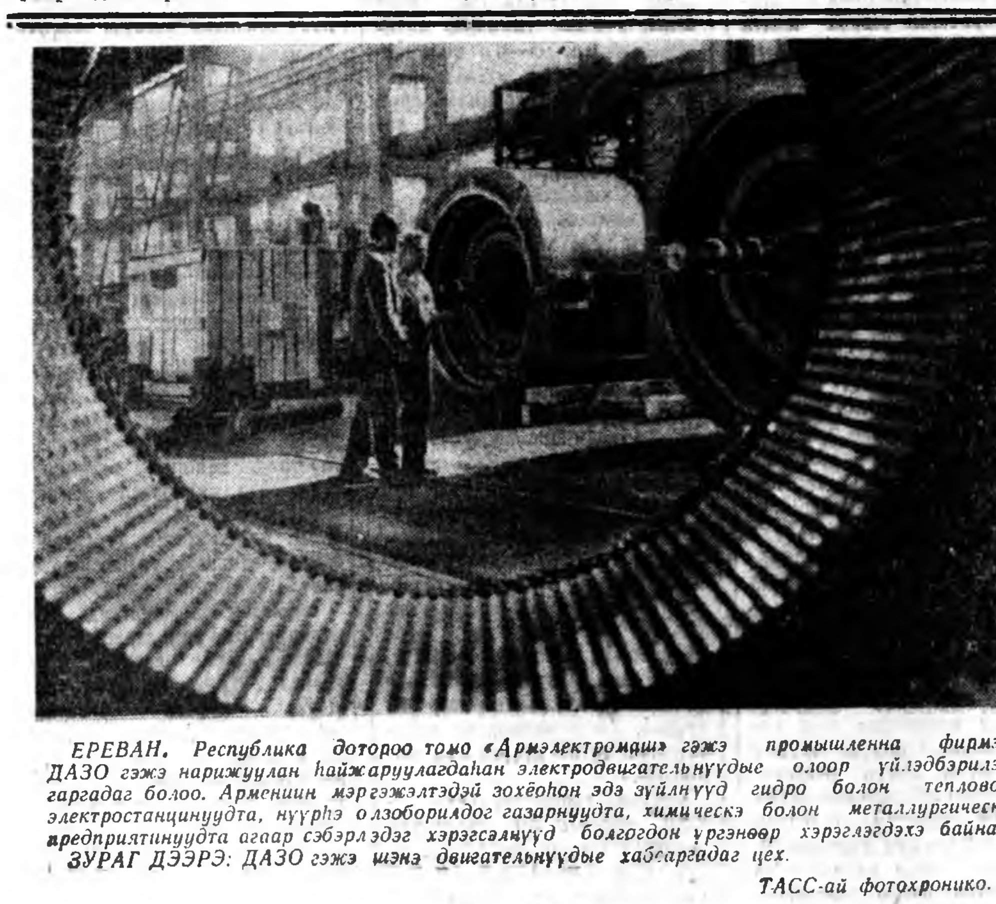

ЕРЕВАН. Республика доторoo томо «Армэлектромаш» гэжэ промышленна фирмэ ДАЗО гэжэ нарижуулан һайжаруулагдаһан электродвигательнүүдые олоор үйлэдбэрилэн гаргадаг болоо. Армениин мэргэжэлтэдэй зохёоһон эдэ зүйлнүүд гидро болон тепловой электростанцинуудта, нүүрһэ олзоборилдог газарнуудта, химическэ болон металлургическа предприятинуудта агаар сэбэрлэдэг хэрэгсэлнүүд болгогдон үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ДАЗО гэжэ шэнэ двигательнүүдые хабсаргадаг цех.

ТАСС-ай фотохронико.

Табан жэлэй түрүүшүүл

СЕНТЯБРИИН ТҮСЭБӨӨР...

Василий Митыпович Ринчиндоржиев Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай түрүү бригадирнуудай нэгэн мүн. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Холтосоной руднигай забойщигуудай бригадые ударидаха зуураа, ажалай һайн үрэ дүн түйлажа, комбинадайнгаа коллектив соо мэдээжэ болонхой.

Байгша оной эхиндэ партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгада харюу болгон, Василий Митыповичэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд үгтамжын түсэб-уялга баталан абаһан юм. Хубиингаа табан жэлэй даабарине багша Ленинэй түрэһөөр 105 жэлэй ойдо — 1975 оной апрелиин 21-дэ дүүргэхэ гэжэ тэдэнэр шиидэһэн байгаа. Тэрэнээ дүүргэхын тула бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэн хүдэлжэ, ажалай үндэр бүтээсэ түйлана. Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ даабариие энэ бригадын гэшүүд болзорһоонь холо урид дүүргээд, мүнөө 1975 оной сентябриин түсэбөөр хүдэлнэ. Тэдэнэй тоодо СССР-эй Верховно Соведэй депутат Виктор Иванович Афанасьевай, Октябриин Революциин орденто Даша Цыденович Самбиловай бригаданууд оролсоно.

Үйлэдбэриин һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа ябаһан Василий Митыпович Ринчиндоржиев Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай. Даабарита ажалдаа үльгэр жэшээ харуулжа ябахынгаа хажуугаар нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Руднигай профсоюзай гэшүүнээр һунгагданхай. Тиихэдэ эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ һаналаа табижа ябадаг — Закаменск хотын үдэшын горно техникумэй дүрбэдэхи курсда ажаллажа байгаад һурана.

Нүхэр Ринчиндоржиевай хүтэлбэрилдэг эбтэй эстэй бригадын гэшүүдэй хубиингаа табан жэлэй даабариие ерэхэ жэлэй апрель һарада дүүргэжэ, ажалай шэнэ амжалта түйлаха байһандаа найданабди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадын гэшүүн Николай Татарников, бригадир Василий Ринчиндоржиев, Олег Котлов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Захааминай аймаг.

Анхарагты: һонирхолтой дүй дүршэл

ҺҮТЭЙ ҮНЕЭН—ГУНЖАНЬАА

Һүүлэй жэлнүүдтэ Калининградска областиин Славска районой олохон һаалишад шэнэ тугаллаһан гунжан бүхэнһөө жэлдээ 4 мянган килограммһаа доошо бэшэ һү һаадаг болонхой.

Эгээл түрүүн Гастеллын нэрэмжэтэ совхоздо нэгэ иимэ туршалга хэгдэжэ эхилээд, тэрэнһээл хойшо эндэ үнеэдэй һү шэмэ эрид дээшэлээ. Һаамхай үнеэд гол түлэб имагтал гурбадахи табадахи жэлээ тугаллаад байхадаал эгээл ехэ һү үгэдэг юм гэжэ малшадай хэлсэдэг һанамжын буруу байһаниие харуулха зорилго тэндэхид табиһан байгаа.

Совхоздо түрүүн шэнэ түрэхэ гунжадые илгаад, тэдэниие бусад үнеэдһээ амяарайнь байлгажа, шэмэтэй һайн тэжээл дүүрэн рационоор эдюулдэг болоо. Тингэжэ һайн харууһа, тэжээл дээрэ байһан гунжад түрүүшын хеэ тугаллаашье һаа, тус тустаа жэл соо дунда зэргээр 3.927 килограмм, мүн тэдээн соогоо эгээл һүтэй арбаад гунжадынь тус бүридөө 4—4,5 мянган килограмм һү үгэһэн байна.

Гастеллын нэрэмжэтэ совхозой малшадай түйлаһан үрэ дүн гансахан тэдэнэй амжалта бэшэ, харин энэмнай бүхы дээрээ һаалиин малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ арга зам болоно гэжэ КПСС-эй Славска райкомой ойлгоһон дээрэһээ, тэрэ дүй дүршэлыень бусад ажахынуудта дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидээ һэн. Тингээд гансахан байгша ондо район дотор гунжадай 15 фермэ бии болгогдоо юм. Томо, бэеэ хүсэһэн үнеэд соо шэнэ түрэхэ гунжадые байлгахада тэдэ ёһоор өөдэлдэггүй. Һү шэмэеэшье мүртэй нэмээдэггүй. Юуб гэхэдэ, һаалишад диилэнхидээ һү ехэтэй, һайн үнеэдтээ гол анхаралаа хандуулаад, шэнэ тугаллаһан гунжадта тусгаар һаналаа табидаггүй байна.

Харин тэдэ гунжадые бусад үнеэдһээ амяарань илгаад, тусгаар байра соо харууһалжа, зүбөөр эдеэлүүлээд һаахада һураггүй ондоо байдаг. Жэшээнь, Славска районой ажахынууд гунжалта үбһэ тэжээлыень тэдэнһээ абтаһан һүнэйнь хэмжээгээр үгэдэггүй, харин ерэхэ сүрын 10—15 хоногой саада тээ хэды шэнээн һү үгэхэб гэжэ хараада абан, рационииинь табидаг байна.

Тусхайлбал, Гастеллын нэрэмжэтэ, «Заповедное» совхозууд шэнэ тугаллаһан гунжадые иимэ гүримаар эдеэлүүлдэг юм. Жэшээнь тэдэнэй тугаллахаһаань урда тээ сүүдхэдээ 10—12 килограмм һү үгэдэг үнеэдтэл адли рационоор эдеэлүүлээд, үшөө бэеынь томо болохо, мяхажахые хараада абан, тус бүридэнь үшөө тэжээлэй 1,5 единицэ нэмэжэ үгэдэг. Тингээд тугаллаһан хойнонь түрүүшын арбан хоногто баһал иимэрхүү гүримаар эдеэлүүлнэ. Удаань гол рационойнь ёһоор үгтэдэг 2 килограмм холимол тэжээлһээ гадна, үшөө абтаха ёһотой гэжэ хараалагдаһан һүнэйнь литр бүхэндэ 300 грамм талха таряанай зүйл нэмэжэ үгэнэ.

Игэжэ гунжадые зүбөөр эдеэлүүлжэ һаадаг болоһонойнь ашаар Гастеллын нэрэмжэтэ совхоздо эрхим үүлтэрэй, һү ехэтэй үнеэдынь эрид олошороо. Мүнөө амяараа харууһалагдажа байһан 96 гунжадайнь 10-ниинь үүлтэрэйнгээ шанараар «элита» классай, 53-ниинь нэгэдэхи классай, 30-ниинь хоёрдохи классай гэжэ тодоруулагдаа.

Малай үүлтэр һайжаруулһан, ашаг шэмыень дээшэлүүлһэнэйнь түлөө хүнүүдые материальна талаар урмашуулха гүрим тогтоогдонхой. Зүбөөр һаажа, «элита рекорд» классай болгожо шадаһан һанайнь түлөө һаалишадта үнеэн бүхэндэнь 50 түхэриг нэмэжэ түлэгдэдэг. Элита классай үнеэнэй түлөө — 25 түхэриг, нэгэдэхи классай үнеэнэй түлөө — 10 түхэриг нэмэжэ үгэдэг юм.

Гастеллын нэрэмжэтэ совхозой дүй дүршэл дээрэһээ харахада, үнеэд, гунжадые бодомжотой зүбөөр эдеэлүүлжэ, һайнаар һааха гээшэ һаалиин малай үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ арга замай нэгэн болоно.

Мүнөө Славска районой ажахынуудта гунжадые һайнаар һаажа, һү ехээр абаһанай түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн һара бүри гаргагдажа, түрүүшүүлдэ тусхай улаан тугхан барюулагдадаг болонхой.

(ТАСС-ай корр.),
Калининград.

БАЯН НАМТАРТАЙ ХҮН

ОЧЕРК

Тэргэ моритой, мотоцикл-ай, трактор болон автома-шинатай хүнүүд, үдэр һүни-ье, үбэл зуншье һаань, ‑на-атай сэлмэг, боролгон ха-а үдэршье һаань, юрэдөөл. ...элэй дүрбэн сагта энэ хүн ... харгы гаргажа үгыт, хар ы!

Урдатнай хара шэл зуу ...эн, хүнгэн сагаан тулгуу-аар газарай нюруу тоншо-о, газар-эхэтэеэ үгэеэ сйл-алсожо, зүг шэгээ заалгажа ...баһан һохор хүн урдатнай ...айна — тэрээндэ харгы ...нүүд, харгы гаргажа үгыт! Энэ хүн нютаг голдоо ар-гүй хүндэтэй, нюдөөр һо ...шье һаа, сэдьхэлээрээ ...одэтэй, олоной түлөө оорл-...со ехэтэй, хүнүүдтэ хэрэг-...й ехэ хүдэлмэри хэжэ яба-...н Рэгзэн Эрдынеевич гэ-э.

Рэгзэн Эрдынеевич Эрды-...евэй ажабайдалайнь нам-...раа хэдэн жэшээнүүдые ...ажа харуулаа һаа, тэрэнэй ...ар хүн байһан тон эли бо-...хо бэзэ гэжэ найдагдана. Түрэлхидэй комитедэй гэ-...үүд болохо хэдэн хүнүүд ...ргуулиин зарим үхибүүд-... гүрэнэй зүгһөө туһалам-... болгон үгтэһэн гурбан ...ун жаран түхэригэй эд ...раа — хүүртиг, гутал, ...лгай, бээлэй гэхэ мэтые ...аруу зохидоор хубаажа ...эхэ гэжэ суглараад, ди-...кторэй уйтаншаг таһалга ...о һуунад. Жэрытэр табяа-... стулнууд дээгүүр хуб-...а хунар магазинай үнэ-...өр хангалтана. Һургуу-...ин директор Ойдоб Жам-...ловна бодожо, нигэжэ хэ-...бэ:

— Зай, нүхэд, суглараһан ...эгнай эли гээшэ. Ехэл ...тай зохид, хэрэгтэй юумэн ...доо гэжэ һананаб. Үмдэ ...сашье, бээлэй малгай-...е бии... Манай комитедэй ...үүн, сельпогой хүдэлмэ-...лэгшэ Нина Дамбаевагай ...ргэ эндэ ехэ. Данзан Гом-...вичой автолавкаар дам-...улан, хэрэгтэй юумыемнэй ...тамнай барюулба. Абаһан ...аанайнгаа мүнгыень сэхэ ...энхэйбди, саанамнай ...өө дүшэ гаран түхэриг ...гэн үлэнхэй, хубсаһанай ...алдаа һаань, эндэхи мага-...һаа абанхайбди. Мүнөө ...ай зорилго хадаа эдэ аба-... юумэеэ тааруугаар ху-...ха болонобди. Рэгзэн ...ынеевич, та түрэлхидэй ...итедэй түрүүлэгшээр ар-... шахуу жэл хүдэлһэн, ...агайнгаа байра байдалые ...н мэдэхэ, хэн үхибүүдэ ...өө ямар хубсаһан хэрэг-... гэжэ тухайлжашье бай-...ёһотойт, тиимэһээ энэ хэ-...ээ хүтэлыт даа.

— Яахаб, гүрэн түрэмнай, ...алжа байна. Тэрэ туһа-...жыень хүсэндэнь хүргэхэ ...гатайл һэн хойноо, энэ-...й нангин хэрэг даа, бул-...а зүбшэн хэлсэжэ, үгэеэ ...гоёл даа, — гээд Рэгзэн ...ынеевич эхилбэ.— Класс ...энэйнай хүтэлбэрилэг-... ...лаламжада хэрэгтэй ...агшадайн..аа тоо байе то-...со абаа юм ааб даа.

— Ехэл нарин нягтаар ...арайгты гэжэ захигдаһан ...гээшэ. Класс бүхэнһөө ...шье үхибүүдэй нэрэ үг-...үй. Эгээл тааруу хүнүү-... нэрэнүүд ороһон байна.

— Болоол даа, харин үсөөн лэ хүнүүдэй тоо байгаа ёһотой гэжэ һанажа һууна̄б. Мүнөөмнай саг һайжаржа, хубсаһа хунараар, хоол хоолоор дуталдажа байха саг бэшэ даа. Бүлта баян бардам һуунабди, болоол гээлэ, гүрэн түрын талаһаа туһаламжа, тэдхэмжэ абаха болоходоо, зарим нэгэмнай эщэдэг, гайхадагшье байхадаа болохо.

— Зүб хэлэнэт, Рэгзэн Эрдынеевич, зарим һурагшаднай нээрээшье тиигэнэ.

«Намда юумэн хэрэггүй», «би хубсаһатайб» гэхэ хүнүүд олон. «намда хэрэггүй», «тиимэ иимэ юумэ захинхайбди, һаяар ерэхэ» гэжэ урдаһаашни хэлэхэ байха юм.

— Хари тиихэл байха... Тиибэшье бултадаа адли ябана бэшэбди. Хэнзэ нарай, уншэн үрөөһэн даа, эжы баабайнь үндэр наһанда хүрэһэн бэлэй гү, али үбшэ хабшанда дайрагдажа, эрэмдэг бэетэйш болошоһон түрэлхидтэй үхибүүд бии хаям. Тэдэл хүнүүдые хараха, тэдхэхэ. эрдэм номдонь һургажа, хүнэй зэргэ хүн болгожо табиха, гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэхэ зэргэтэйбди. Минии эгээ түрүүшээр дурадхаха юумэн гэхэдэ иимэ байна: тэрэ Жамсаранов Борис хүбүүндэ таарамаар костюм, гутал бии гээшэ гү, нүхэд?

— Рэгзэн Эрдынеевич, яһала бии, — гэжэ Ойдоб Жамбалович баяртайгаар хэлэбэ.

Илалтын һайндэр — майн юһэнэй үдэр урдынхидаал адли сэдьхэл зүрхэндэ хахэ оромо, һүр жабхалантайгаар хүрэжэ ерэбэ. Тэбэрижэ хүртэшэгүй томо улаан наран зүүн хадын налюухан хярхаг дээгүүр һолжорон гараад, юһэн саг багта элшэ туяагаараа дулаасуулжа захалшаба. Тэнгэридэ малгайншье зэргэхэн үүлэн үгы. Тосхоной баруун хойто зүгһөө, таряалан тээһээ, тракторнуудай ажалай хүгжэм хонгор сэлмэг агаар дамжан, долгилон ерэнэ. Нютагай баатар хүбүүдэй дурасхаалда табигдаһан хүшөөгэй хажуугаар шара үнгэтэй автомашина дүнгинөөд үнгэршэбэ. Эгээл иимэ ажалша, нарата үдэрэй түлөө баатар хүбүүднай алдалан унаал.

Һайндэрэйхеэр хубсалһан һургуулиин үхибүүд шад улаан галстугуудаа сороб хилуулан, хоёр хоёроороо ээлжээгээр гүйлдэжэ ерээд, нангин хүшөөгэй дэргэдэ сэрэгшэн мэтэ харуулда жагсанад. Эндэ үбгэд хүгшэд олон. Зариманиинь аша гушанараа дахууланхай.

Энэ амигүй хүшөө олон юумэн тухайда хөөрэнэ Олон юумэн тухайда... Жамьян, Ринчин, Цыдып Моохошоон, Ширэбазар. Ширап — табан Цыденовүүд, гурбан Сандитовууд, гурбан Цыреновүүд, нэгэ айлай гурбан хүбүүд — Шираповууд, Пётр Георгиевич Екимовский, Халхын-Голой байлдаанда дайшалхы габьяа гаргаһанайнгаа түлөө Улаан Тугай орденоор шагнагдаад, хоёрдохи дайсанаа дарахa гэжэ ошоһон аад, нютагаа бусаха хубигүй байһан Дашидондоков Чимит-Доржо Ешеевич — хамтадаа табин найман хүн дайнай шуһата газарһаа бусаагүй гэжэ энэ амигүй хүшөө хэлэнэ.

Рэгзэн Эрдынеевичэй эрэһэн үгыеньшье мэдэгдэнэгүй, үни хада хөөрэлдөөндэ оролсошонхой.

Рэгзэн Эрдынеевич олон юумэн тухай хөөрэнэ:

— Эдэ олон баатар хүбүүдэй дунда байха ёһотой нэгэл хүнэй нэрэ, обог, алдар мүнөө дээрээ мартагдаад байна. Колхозой парткомдо, сомоной советдэ дуулгагдаһан байха. Хүгшэд мартаад байна ёһотойт, манай нютагта гушан таба — гушан зургаан онуудаар Хэжэнгэһээ нэгэ хүбүүн ерэжэ, барилга хэлсээ һэмнай. Даша-Нима гэжэ нэрэтэй. Бардуев Даша-Нима Дашидондокович! Тэрэ һаял хори гаража ябаһан хүбүүн манай нютагһаа сэрэгтэ мордоод, бусажа ерээгүй. Тэрэ Даша-Нима хүбүүнэй хабаадалгатайгаар клуб, амбулатори, бани, мүнөө мал эмшэлдэг пункт болоод байна, клубһаа хойшо арба гаран байрын гэрнүүд баригдаһан юм. Малай гүүртэнүүд дээгүүр тугалай дүрбэн шэнэ байра барилсаһан юм. Дайнай эхилэн сасуу мордоод лэ, 1942 ондо Москва шадархи тулалдаанда баатарай үхэлөөр унаа. Түрэһэн нютаг Хэжэнгэдэньшье, манай энэ хүшөөдэшье тэрэ хүбүүнэй нэрэ бэшэгдээгүй, орхигдоод байна. Хүнэй хүбүүн хаана хишье байг лэ даа, Эхэ оронойнгоо түлөө шуһаа адхажа унаһан лэ хойноо олон жэлдэ хүдэлһэн, тэндэһээ дайнда мордоһон газартаа мүнхэрхэ ёһотойл даа гэжэ би һанадагби, — гээд, Рэгзэн Эрдынеевич малгайгаа абаа һэн.

...Найматай хүбүүн 1917 оные угтаба.

— Дэлхэйн олон янзын һолонго, Улаан-Хадын сэсэгүүдэй үнгын будаг, агта мориной нарихан шэлбэ хаража гүйсэд үрдеэгүй байтарни, арбан гурбатай намда саб сагаан дэлхэй нүхэн харанхы болошоо бэлэй. Хахад жэл үбдэжэ хэбтэхэдээ, һүүлдэшье нигэд һалааб, һохор болооб, амиды мэндэ ябаһанайшье туһа бии юм гү гэжэ али олоор бодожо үзөөб. Саг саашаа ошохо бүреэ минии һохор нюдэ гэрэлтэй болгожо, урдамни һаруул харгы нээжэ үгэбэ. Тэрэ һаруул харгымни олоной хэрэгэй түлөө тэмсэл байгаа. Тэрээнһээ ондоо сагаан дэлхэй намда байгаагүй, тэрэл харгыгаараа ябажа, мүнөө жаргалай ехэ жаргал эдлэжэ ябанаб, — гэжэ Рэгзэн Эрдынеевич урдаһаамни сэхэ харалд хөөрэжэ һууна. — Ябаһан ябадалаа, хэһэн хэрэгээ һанаад, дурсаад үзэхэдэ, аяар тэрэ холын үзэгдэл тээ тэндэ байһан дүтэ мэтэ һанагдадаг. Тиихэдэ үгэ хэлэһэн хүнүүдэй абяан мүнөөшье хүрэтэр шэхэндэмни соностоходол гэжэ байдаг...

Һаяар ноябрь һарын һүүлшын, арбан хоногто уран һайханай республиканска харалга эхилхэнь. Тэрээндэ эршэмтэйгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Ехэ хүдэлмэри хэжэ, урда жэлнүүдтэ олоһон нэрэ хүндэеэ алдахагүйн түлөө репертуараа зарим тээнь шэнэлэн хараха, хүн, зондо шалгуулха, ямар сэгнэлтэ үгэдэг юм ааб гэжэ шагнаха хэрэгтэй.

Рэгзэн Эрдынеевичэй хүтэлбэри доро буряад арадай хонгёо дуунай аялга найруулга Шэтэдэ — 1959 ондо, Уссурийскда — 1963 ондо, Эрхүү хотодо — 1967, 1970 онуудта хоёр дахин. Тиихэдэ Красноярскда үргэнөөр зэдэлһэн байха юм. Эдэ харалгануудта бултандань тооной түрүү һууринуудай нэгые эзэлхэ бэлигтэй, дүршэлтэй байгаа.

Тиимэһээл, ехэ хүдэлмэри олоной түлөө хэжэ, бүтээжэ ябаһанайнь түлөө Рэгзэн Эрдынеевичэй энгэртэ багша Ленинэй 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан медаль яларна.

— Үшөөл тиихэдэ намда ехэ зол хуби тудаһан юм. Тэрэмнай Улаан-Удэ тородто 1973 оной июлиин арбан табанда болоо. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай таһагай ордондо Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй арадуудай үльгэр, дуунуудые шэнжэлхэ зорилготой научна конференци нээгдэбэ гээшэ. Би тэндэ хори буряадай түлөөлэгшэ боложо хабаадалсабаб. Тэндэ Алтайһаа, Хальмагһаа, Яхадһаа, ондоошье олон арадуудай үльгэршэд, дуушад бии байгаа .Би мориной соло, «Хүхэлдүүр мэргэн» гэжэ үльгэр ,гүйсэдхэбэб. Буряад дуунуудаймнай эгээл гоё дуунуудай тоодо ородог хуугінай иимэ нэгэ дуу дуулаа һэм, — гээд Рэгзэн Эрдынеевич хөөрөөгөө дүүргэбэ.

Иимэл даа Рэгзэн Эрдынеевич Эрдынеевэй намтарай хэдэн хуудаһан.

С. БАНЗАРАКЦАЕВ.

Ярууна.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ҺУРАЛСАЛ ТУХАЙ

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, республикымнай ажалшадай депутадуудай нютагай Советүүдэй гүйсэдкомууд, арадай гэгээрэлэй таһагууд хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй залуушуулай үдэшын ба заочно һургуулинуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха талаар нилээд ехэ хэмжээ ябуулгануудые абаһан байна.

1971 — 1973 онуудай туршада таба мянганһаа үлүү хүн дунда эрдэмтэй болоһон. Жэлһээ жэлдэ үдэшын ба заочно һургуулинуудай хүдэлмэри һайжарна. Кэшээлхэдэ, Хэжэнгын, Хоринин, Загарайн, Бэшүүрэй аймагуудай, Улаан-Удэ хотын Советскэ районой һургуулинуудые энэ талаар магтамаар.

Һаяхан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй залуушуулай үдэшын, заочно һургуулинуудай ажал хүдэлмэриие хаража үзэбэ. Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерство, техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай управлени, зарим аймгүйсэдкомууд, зарим министерство болон ведомствэнүүд хүдөө ажахыда, модо бэлэдхэлгэдэ, хүнгэн промышленностьда, барилгада, хангалтын организацинуудта ажаллажа байһан залуушуулые дунда эрдэмтэй болгохо, һургаха талаар шухала хэмжээ ябуулга абанагүй, Зарим залуушуул хаанашье һурадаггүй байха юм.

Тиихэдэ зарим предприяти, колхоз, совхоз, барилгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд залуушуулай һураха хэрэгтэнь арга боложо үгэнэгүй, ажалай богонидхогдоһон долоон хоног томилногүй, саг соонь амаралтада гарганагүй.

Техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудта һурагшадые үдэшын дунда һургуулинуудта һургаха хэрэг тон муугаар табяатай. 1974 — 1975 онуудай һуралсалай жэлдэ ПТУ-гай һурагшадай оройдоол 67 процентнь үдэшын болон заочно һургуулинуудта һурана.

Зарим үдэшын болон заочно һургуулинуудта һуралсалай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар табяатай, һуража байгшадай эрдэм мэдэсэ доогуур байна. Һургуулиһаа орхихо ябадал үзэгдэнэ. 1973 — 1974 онуудай һуралсалай жэлдэ Баргажанай, Баунтын, Зэдын, Захааминай, Кабанскын аймагуудай, Улаан-Удэ хотын Октябрьска районой олон залуушуул һургуулинуудаа орхёо.

Тиихэдэ олон һургуулиин һуралсалай-материальна бааза үшөөл муу байна. Үдэшын һургуулинуудай 24,3 процентнь өөһэдын гэргүй байха юм.

Тиимэһээ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет эдэ бүгэдэ дутуу дундануудые усадхахыень республикын Гэгээрэлэй министерство, техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай управлениие, министерствэнүүд болон ведомствэнүүдые, аймгүйсэдкомуудые уялгалжа, тусхай тогтоол баталан абаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үбгэн-Мороз (РСФСР-эй габьяата артист Николай Осипович Рубан энэ «тушаал» дүүргэнэ) айлшадаа Шэнэ жэлээр амаршалжа байна. Зүүн гарһаа: солдадай «Алдар Солын» орденой дүүрэн кавалер Сергей Николаевич Шишов, Метростройн 7-дохи СМУ-гай проходчик Николай Наумович Гонтов, РСФСР-эй габьяата барилгашан Анатолий Михеевич Суровцев, һая бии болгогдоһон Ажалай Алдар Солын орденой түрүүшын кавалер Михаил Иванович Кисин, М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ МГУ-гай физическэ факультедэй аспирант Владимир Викторович Белокуров, Шереметьевскэ авиапредприятиин лётчик Марсель Владимирович Тихонов болон Гүрэнэй Евгений Вахтанговай нэрэмжэтэ академическэ театрай дэргэдэхи Б. Щукинай нэрэмжэтэ театрай училищиин IV курсын студентка Елена Коренева гэгшэд.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ВЕНГРИИН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН АМЖАЛТА ТҮГЭС ЖЭЛ

БУДАПЕШТ. Венгриин промышленностиин ажалшад табан жэлэй дүрбэдэхи жэлые ажалай гайхамшаг амжалтаар үдэшэжэ байна. Оронон промышленна үйлэдбэри 1973 онойхитой сасуулбал, 8 процентээр ургаба. ВСРП-гэй 1975 оной хабар болохоёо байһан XI съездын, мүн оронной сүлөөлэгдэһөөр ерэхэ жэлдэ тэмдэглэгдэхэ 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөн үйлэдбэридэ түйлагдаһан амжалтануудта ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ ВСРП-гэй ЦК-гай декабриин Пленум дээрэ тэмдэглэгдээ.

Промышленна болон электрын элшэ хүсэнэй олон томо барилганууд жэлэй туршa соо ашаглалгада үгтөө гэхэ гү, али Инотеко электростанциин газай турбинанууд түрүүшынгээ ток үгэһэн, Орошхазай шэлэй завод, Ходмезевашархейскын шаажангай завод, Будапештын гэр баридаг комбинат болон бусад түрүүшынгээ продукци бүтээн гаргажа эхилһэн юм.

Нефтехимиин, алюминиин, автомобилиин болон оёдолой промышленностиие хүгжөөхэ правительствын хараалһан зорилгонуудые 1974 ондо амжалтатайгаар бэелүүлбэ. Үйлэдбэринигөө хүсэнүүдые һэлыбэн шэнэлхэ, шэнэ предприятинуудые бодхооходо талаар Венгри ахa дүү социалис орёнуудтай — Экономическа харилсаан туһалалсалгын Советэй гэшүүдтэй, тэрэ тоодо Советскэ Союзтай эдэбхитэйгээр ажаллана.

Үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэл ехэ амжалтатай байгаа. Промышленна үйлэдбэриин хүгжэлтын гансал ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар түйлагдаһаниинь һайшаамаар. Түүхэй эд ба материалнуудые алмахын, бии байһан түхеэрэлгэнүүдые бүри ашa үрэтэйгөөр хэрэглэхын түлөө хүдэлөөн орон дотор үргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Социалис ажалай хэдэн мянгаад бригада, энэ үндэр нэрэ зэргын түлөө тэмсэдэг коллективүүд энэ хүдэлөөнэй манлайда ябана.

БОЛГАРИИН ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛГЫН АМЖАЛТАНУУД

СОФИ. НРБ-гэй Арадай элүүрые хамгаалгын министерство республикынгаа хүн зоной дунда һэргылэмжын харалга үнгэргэхэ зорилго хараалаа. Ажалшадайнгаа элүүр энхын түлөө Болгариин правительствын хандуулжа байдаг саг үргэлжын анхарал оролдолго эндэ бодотоор харагдана. Энэ зорилгонь 15 жэл соо бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Тус программын ёһоор, НРБ-гэй хүн бүхэн жэлдэ нэгэ удаа медицинын бүхы талын шалгалта гараха юм. Болгариин газар дээрэ һэргылэмжын 140 эмхи зургааниинь эмхидхэжэ, тэдэниие тон шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангаха шиидхэбэри абтанхай.

Болгариин Габровска округой медицинын албан зургаануудта хоёр жэлэй саада тээ эхилһэн туршалгын дүнгүүд шэнэ программа бэлэдхэлгэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэһэн байна. «Болгариин элүүрые хамгаалгын врач өмшэлхэ хүнөө өөрөө олохо» гэһэн хуули ёһотой тааралдуулан НРБ-дэ түрүүшын һэргылэмжын отделени округто байгуулагдаа һэн. Округто ажаһуудаг бүхы 200 мянган хүн зониие тус отделениин хүдэлмэрилэгшэд шалгажа үзэһэн, зүрхэ-һудалай, диабет болон бусад үбшөөр үбдэдэг хүнүүдые саг үргэлжын адаглалга доро абаһан байна.

Энэ жэлдэ социалис Болгари гүрэнэй бюджедһээ элүүрые хамгаалгада 400 миллион лев һомолһон байна. Энэ мүнгэ зөөриин ехэнхи хубинь медицинын эмхи зургаануудые барилгада гаргашалагдаха юм. 5 мянган оро дэбдихэртэй шэнэ больницанууд баригдаа. Тиигэжэ НРБ-дэ 70 мянган оронтой больницанууд бии болоо гээшэ. Энэнь 30 жэлэй саада тээ орон дотор байһанһаа 6,5 дахин олон.

ПОЛЬШЫН СОЕЛОЙ ЕРЭЭДҮЙ

ВАРШАВА. ПНР-эй Культура болон искусствын министерство ойрын 15 жэлэй туршa соо бэелүүлхэ ажал ябуулгынгаа программа зохёон хараалаа.

1975 онһоо 1990 он болотор эрдэмэй элдэб һалбариин номуудые олоор хэблэн гаргаха, библиотекын хэрэгые үргэдхэхэ, нарижуулан һайжаруулха гэжэ тус программаар хараалагдана.

Кинематографиин, илангаа ехэ болон телевизионно экрануудта харуулагдаха уран һайханай фильм олоор гаргагдаха юм. Оперын, драмын театрнуудай, филармони болон эстрадын материальна баазын хүгжэлтэ хараалагдана.

Хүгжэжэ байгаа социалис обществын эрилтэнүүдтэй тааралдуулан, соёл культура тараадаг эмхи зургаанууд ПНР-тэ олошорхо юм.

СЭВ ТУХАЙ ФОТОВЫСТАВКЭ

ГАВАНА. «СЭВ-эй 25 жэл» гэһэн фотовыставкэ Кубын ниислэлдэ нээгдэбэ. Тэрэниие Кубын Революционно правительство эмхидхэһэн байна. Хэлхээ холбооной, транспортын, мүнөөнэй элдэб янзын түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилхэ талаар экономическа харилсан туһалалсалгын соведэй гэшүүн оронуудай түйлалтануудые олон тоото фото-зурагууд харуулна.

Кубын Компартиин ЦК-гай гэшүүн, Революционно правительствын Премьер-министрэй орлогшо Диолес Торральба выставкэ нээлгэ дээрэ үгэ хэлээ. Экономикын, эрдэм, техникын талаар СЭВ-эй гэшүүн оронуудай түйлаһан амжалтанууд тухай тэрэ хэлээд, СЭВ-тэ хабаадаһаниинь Кубада ямар ехэ удха шанартайб гэжэ онсо тэмдэглэбэ.

ТОБШОХОНООР...

СОФИ. Совет гоёолтын гар урлалай искусствын выставкэ эндэ нээгдэбэ. Архангельска областиин уран гартанай модоор, арһаар хэһэн зүйлнүүд, Литвагай урлагшадай яшал гоёолтонууд, Украиина мэргэжэлтэдэй шэл зүйлнүүд эндэ табигдана. Эстониин шабар амһартанууд, Грузиин түмэр дабтажа хэһэн зүйлнүүд выставкэ харагшадай анхарал татана.

БЕЛГРАД Югославиин ниислэлэй бүридэлдэ ородог «Маринкова лужа» гэжэ һууринай нэрэ хуушан Белградһаа үлэһэн шорой шохойтой, налшышаһан гэрнүүдтэй үйлсэнүүдтэе яаха аргагүй таарадаг байһан. Ниислэлэй барилгашад энэ районойнгоо түхэл шарайе хубилгажа байнхай. Эндэ мүнөө ажаһуудалай шэнэ барилганууд урган бодоно. «Неймар» гэжэ барилгын организаци зурһаан, найман, арбан дабхар гэрнүүдые барина. Тэдэнэй зариманиинь тоологдонхой. Үшөө гурбан гэртэ хүдэлмэришэд һаяхан нүүжэ оробо. Энэ жэлэй гэр байрын барилгын түсэбөөр хараалагдаһан һүүлшын байшан гэр Шэнэ жэл болотор ашаглалгада тушаагдаха байна.

Байрын гэрнүүдтэй зэргэлээд, албан зургаанай байшангууд, һургуулинууд, хүүгэдэй эмхи зургаанууд баригдана. Ногоон тарималнууд Югославиин ниислэлэй шэнэ районые бүри гоё һайхан болгохо.

(ТАСС).

БЕЛГРАДТА БОЛОҺОН ВЫСТАВКЭ

БЕЛГРАД. «Белградтахи 1944—1974 онуудай политическэ плакат» гэһэн выставкэ гар урлалай искусствын нютагай музей соо нээгдэбэ.

Эндэ 80 авторай 175 бүтээл табигдаа. Арадай-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ партизануудтай хамта тэмсэгшэдэй, мүн залуу зураашадай һүүлэй үедэ бүтээгдэһэн зохёолнууд эдэнэй дунда бии.

Һүүлэй гушан жэлэй туршa соо социалис Югославиин хүгжэлтын замые выставкэ тодорхойгоор харуулна. Национальна һайндэрнүүдтэ болон ороной ажабайдалай шухала событинуудта зорюулагдаһан плакадууд эндэ олон.

Музейн залнууд соо табигдаһан бүтээлнүүд дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ КПЮ-гэй хүтэлбэри доро хүдэлмэришэн ангиин, арадай-сүлөөрэлгын дайнай үедэ фашизмда эсэргүү тэмсэлэй алдарта ёһо заншал, шэнэ Югославида социализм байгуулгые харуулна гэжэ ажалшан арадай социалис холбооной Белградтахи эмхиин түрүүлэгшын орлогшо Б. Дмитрович выставкэ нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

ШУХАЛА ТУРШАЛГАНУУД

ГАВАНА. Саахарай тростнигһоо гараһан продуктнуудые шэнжэлдэг Кубын эрдэмшэнжэлгын институдай эрдэмтэдэй коллектив саахарай промышленностиин түүхэй эдэй голодоһые үргэнөөр хэрэглэхэ аргануудые шэнжэлнэ. Энэ голодоһые ашa үрэтэйгөр хэрэглээ һаа, орон дотор экономическа ехэ ашa үрэ олдохо байна.

10 жэлэй саада тээ нээгдэһэн эрдэмэй энэ ехэ түбэй ажал ябуулга республикын арадай ажахын олон һалбариин хүгжэлтэдэ тон ехэ удха шанартай. Эрдэмтэдэй оролдосын ашаар саахарай заводуудта түлишэ болон хуурай багасо гэжэ тростник орон дотор үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Мүнөө багасо саарһа, модон хабтагай хэхэдэ хэрэглэгдэнэ, гадна тэрэ химиин промышленностиин тааруу зохид түүхэй эд болоно.

Эрдэм, техникын шэнжэлгэнүүдтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Һайнаар түхеэрэгдэһэн 30 кабинет, лабораторитой институдай материально-техническэ бааза саг үргэлжэ бэхижэнэ. Эндэ бии байһан лабораторинууд һаяын жэлнүүдтэ үргэдхэгдэхэ, шэнэ лабораторинууд байгуулагдаха юм. Институдай коллектив залуу хүдэлмэрилэгшэдтэй болохо.

БОЛЗОРҺОО УРИД

СОФИ. Плевендэхи «Илинден» гэжэ машина бүтээлгын заводой коллектив зургаадахи түсэбтэ табан жэлэй даабариие 1975 оной мартын һүүл багаар дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ. Машина бүтээгшэд табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабариие дүүргээ, Заводто технологическа хүдэлмэриие нарижуулха, үйлэдбэриие шэнэдхэн һайжаруулха программа зохёогдонхой. 1970 онһоо хойшо мүнөө болотор ажалай бүтээсэ зургаа дахин дээшэлээ. Түрүү коллектив табан жэлэй түсэбһөө гадуур таба хахад миллион гаран лев сэнтэй элдэб машина түхеэрэлгэнүүдые Эхэ орондоо үгэхөөр шиидэнхэй.

(ТАСС).

...ГҮҮ ИЛАЛТЫН ...0 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ВЕТЕРАНУУД ХАРЮУСАНА

...лаан тугта, Суворовой ордент 83-дахи гвардейскэ ...ган сэрэгэй 97-дохи байһан) дивизиин ветерануудта ...даһан Хандалга «Буряад үнэн» газетын байгша оной ...бриин 3-най номерто, «Правда Бурятии» газетын нояб-... 12-ой номерто толилогдоһон юм. Газетэнүүдэй ре-...нүүд олон харюунуудые абаад байна. Энэ хандалга ...ахадаа, зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэһэн, дайнай хатуу шэ... жэлнүүдые эли тодоор һанаандаа оруулһан байна ... гээд ветеранууд бэшэнэ. Бэшэгүүдэйнь гол удхые ...о тэдыгээр уншагшадайнгаа һонорто табинабди.

...абанскын аймагай Се-...инск һууринда ажаһуут-...дайнда тагнуулшан яба-... П. С. Германов газетэ ...а, 83-дахи гвардейскэ ... түрэл нэрэ уншахадаа ...эеэ ехэтэ хүдэлгэһэн, ...полкдо сугтаа алба хэһэн ... тухайгаа дэлгэрэнгы-... бэшээд, тэдэнэрэй ад-...удые үгэһэн байна.

...лаан-Үдын аймагай ...льбэ тосхондо мүнөө ...уудаг медицинскэ сест-...баһан запасай сержант ...нина Гавриловна Загу-...ай бэшэг һонирхолтой. ... иигэжэ бэшэнэ: «Дайн ...даанай гал дүлэн соо ... хэдэн мянган шарха-...адта медицинскэ ту-...ын туһаламжа үзүүлхэ ...й бологшо һэмди. Нэ-... хүндөөр шархатагшын ...а уяжа байбаб. Тэрэмни ...эн нютагаймнай И. Ф. ...анский гэгшэ байһа-...эдээшье оронгүй гар ...м наһа бараа һэн. Мүн ... тосхонойнгоо А. Ф. ...ецовто түрүүшын туһа-...а үзүүлһэн байгаб. ...й һүүлээр хэдэн олон ... үнгэрһэн хойно хү-...ээгүй уулзалганууд бо-... Нэгэтэ Петровск-Забай-...кин үйлсөөр ябажа яба-... гэнтэ нэгэ хүн дүтэл-...рээд: «Манай медичкэ — ...агша дангина» гэжэ хэ-...дахин дабтаад тэбэри-...бэлэй. Баһа нэгэ иимэ ... болобо. Улаан-Үдэдэ ...драмын театрһаа гаража ябабаб. Зоной олоншье гээшэнь. Тэдэнэрэй нэгэн — буряад хүн яаралтай түргэн намда дүтэлжэ ерээд: «Хэнтээ золгошобо гээшэбиб. Та манай Тася эгэшэ болоно бэшэ гүт?» — гээд гарыем шангаар адхаа һэн. Үшөө нэгэ жэшээ. Ленинэй үйлсөөр ябатараа сэрэгэй хубсаһатай хүнтэй уулзашабаб. Тэрэ намайе баһал тэбэришэбэ. Би гайхангяар харaaд зогсобоб. Нүгөөдэмни зүрхэеэ даража: «Би 83-дахи гвардейскэ дивизиин тусхай таһагай начальник ябаа хамнайб», — гэбэ. Теэд эдэ нүхэдэйнгөө нэрэ обогые мүнөөшье болотор һанажа абаагүйм тон ехэ харамтай байна даа. Дайнай жэлнүүдтэ даншье һаа олон хүнүүд минии гараар эмшэлүүлһэн байгаа гээшэ бэзэ. Тэдэнэр намайе мартаагүй, харин би...»

Тиихэдэ дайн соогуур врач-хирург ябаһан А. И. Булгатов мүнөө хаана ажаһууна гээшэб гээд Антонина Гавриловна һонирхоно. Мүн бусад хүнүүд доктор Булгатов тухай, полевой почтын офицер ябаһан Владимир Дармаевич Ларькин тухай һайн һайхан үгэнүүдые һанан дурсана гэжэ эндэ тэмдэглэмээр.

Хурамхаанай аймагай Һахалиин совхозой хонишон И. Л. Посельский ябаган сэрэгэй 97-дохи дивизидэ сугтаа алба хэхээр мордоһон Баргажанай бүхы сэрэгшэдые нэрлэжэ үгөөд, Сухиничи город шадар түрүүшынхиеэ байлдаанда ороһон. түрэл дивизиингээ дайшалхы алдарта зам тухай бэшэг соогоо хөөрэнэ. Зүгөөр 30 жэлэй туршада олон юумэ мартагдаа, илангаяа дайшалхы баатаршалга гаргаһан, Эхэ оронойнгоо түлөө, залуу үетэнэй зол жаргалай түлөө баатарай үхэлөөр унаһан, сугтаа алба хэһэн нютагайнгаа хүнүүдэй нэрэ обогые мартаабди гээд зарим ветеранууд бэшэнэ.

Зэдын аймагай «Мир» колхозой гэшүүн отделениин командир ябаһан Ч. Д. Банзаракцаев Москва шадар болоһон хатуу шэрүүн байлдаан тухай, сибирягуудай эрэлхэг зоригтойгоор дайсадтай тэмсэһэн тухай хөөрэнэ. Банзаракцаев өөрөө дайн байлдаанай гал дүлэн соогуур ябаашье һаа, шүлэг бэшэхэ сүлөө саг олодог һэн. Тэрэ зохёоһон шүлэгүүдээ нютагайнгаа залуушуулда эльгээдэг байгаа. Үетэн нүхэдынь тэрэнэй шүлэгэй мүрөөр дуу зохёожо, дуулалдадаг һэн хаш. Нэгэ дууниинь гушан жэлэй саада тээ Зэдын аймагай залуушуулай дунда үргэнөөр тарашаһан юм. Нэгэ хоёр бадагыень уншагшадай анхаралда табимаар гэжэ һанагдана.

Арбан һомотой автомадни
Арбаад немецүүдые
халдахаахагүй,
Албан үеын нүхэдүүдни
Артелиин ажалһаа
сухарилтагүй.
Эмээл тохомыем бэлдээд
байгаарай
Эмниг бороёо унахал
байхаб.
Энэл бэшэгыем
хадагалаад байгаарай
Эрьежэ шамдаа бусахал
байхаб..

Миномётно-взводой командир ябаһан К. Савельев 83-дахи гвардейскэ дивизиин дайшалхы ажабайдалһаа һонирхолтой ушарнууд тухай Томско областьһоо бэшэнэ. Тэрэ манай нютагай хүнүүдэй хуби заяагаар ехэтэ һонирхоно. Хоёр буряад хүбүүдтэй алба хэһэн хүм гээд тэрэ бэшэнэ. 1942 оной хабар эдеэ хоол ехэ хомордожо, үлэсхэлэн байдал тохёолдоһон байгаа. Байлдаанай түлэг боложо байһан газарта хуряагдаагүй хартаабхын поли обёоржорхиходоо тэрэниие малтажа кухнидаа үгөөбди гэжэ хүршэ частиин артиллеристнүүд нүхэдтөө дуулгаба. Тиихэлээрнь тэдэ хоёр буряад сэрэгшэд хартаабха малтаад туршахамнай гэжэ мэдүүлбэ Би зүбшөөгөө һэм. теэд тэдэнэрни бусаагүй һэн. Мүнөөшье болотор тэдэнэрээ хайрладаг, мартадаггүйб Эрэлхэг зоригтой сэрэгшэд амиды мэндэ үлэһэн байхадаашье болохо, хайшан гэжэ мэдэхэ гээшэб гээд нүхэр Савельев бэшэнэ.

Заудинскын ой модоной ажахын директорээр мүнөө хүдэлдэг запасай капитан С. Т. Мартынов, Хоринн аймагай Краснопартизанска сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Д. М. Неверов, Гүрэльбын сельскэ Соведэй түрүүлэгшээр 27 жэлэй туршада хүдэлһэн И. Г. Загузин, Загарай тосхонһоо С. Шигин, «Забайкальский» гэжэ ангай совхозһоо А. Полонов, Зэдын аймагһаа М. Бальчугов, Ехэ-Куналей тосхонһоо Е. Алексеев, Улаан-Үдэһөө С. Румянцев болон бусад ветеранууд «Буряад үнэн». «Правда Бурятии» газетэнүүдэй хандалгада харюунуудые эльгээгээ.

Белоруссиһаа бэшэг абаһан байнабди. Б. Ф. Шалухо иигэжэ бэшэнэ: «СССР-эй Оборонын министерствын архивта хүдэлжэ байхадаа батарейн командир Андрей Прокопьевич Баранов тухай һонирхолтой материал олоо һэм. Тэрэ дайнай эхилхын урда тээ Улаан-Үдын Профсоюзай үйлсын 23-дахи байшанда ажаһуугаа. А. П. Баранов 83-дахи дивизидэ алба хэһэн, 1944 ондо Белорусска операцида хабаадалсаһан байна. Ахалагша лейтенант А. П. Барановай командовани доро ябаһан артиллеристнүүд дайсанда бүһэлэгдөөшье һаа, эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн байгаа. Тэдэнэр дайсанай хороһон газарнуудые һамна бууд аһан, олон фашистнарые усадхаһан байха юм. Энэ хатуу шэрүүн байлдаанда эрэлхэг зориг харуулһанайнгаа түлөө А. П. Баранов Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай орденоор, «Шэн габьяагай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан байгаа...»

Хаана, ямар нютагта ажаһуудагаа, хаана ажалладагаа, дайн соогуур ямар тушаалтай байһанаа мэдээсыт, мүн хэнэй шэн габьяата баатаршалга тухай мэдэнэт. Дайнда баатарай үхэлөөр унаһан гү, али нютагаа бусажа ерэһэн нүхэд тухайгаа дуулгыт гэжэ 83-дахи гвардейскэ дивизиин ветерануудта үшөө дахин хандаха байнабди. Ветерануудай бэшэгүүд Улаан-Үдэ хотодо эмхидхэгдэхэ 83-дахи гвардейскэ дивизиин дайшалхы алдар солын музейдэ дамжуулагдан үгтэхэ байна.

О. ЦЫБИКОВ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ТАЛААР ХИЗААРЛАЛТЫЕ БОЛЮУЛХА

Холбоото Штадуудай конгресс худалдаа наймаанай реформо болон экспортно-импортнэ банкын эрхэ түлөөлэлгын болзор һунааха тухай хуулинуудые гаяшаг һайшааһан байна. Америкын гадаадын худалдаа наймаанда ехэ удха шанартай эдэ хоёр хуули хадаа Советскэ Союзтай эгээл һайнаар наймаа хэхэ ябадал хараална, совет американ худалдаа наймаанда зээлеэр мүнгэ үгэхэ гурим тодорхойлно. Мүнөө эдэ хоёр документнүүд гараа табихынь тулада президентдэ дамжуулан үгтэнхэй.

СССР США хоёрой хоорондо хэгдэдэг худалдаа наймаанай, экономическа холбоо барисаанай хүгжэлтэ хоёр гүрэнэй экономическа аша туһатай тааралдадаг гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Энээнһээ гадна, энэ холбоо барисаан тэдэнэй хоорондохи политическэ харилсаануудай һайжаралгада, түгшүүрилтэ байдал һулаарулгада, эсэсэй эсэстэ уласхоорондын оршон байдал һайжаруулгада нүлөөлөө һэн. Али алиндаа аша туһатай худалдаа наймаан имагтал тэгшэ эрхын, мүн дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гэһэн үндэһэ һуури дээрэ бэелүүлэгдэжэ болохо байна. СССР США хоёрой хоорондо хэгдэхэ худалдаа наймаан тухай 1972 оной намар баталагдаһан хэлсээнэй үндэһэ һууринь эгээл эдэ гол ёһонууд болоһон юм. Тиихэдэл хоёр ороной аша туһада совет-американ худалдаа наймаа түргөөр хүгжөөхэ шухала байһаниинь, арга боломжын бии байһаниинь онсолон тэмдэглэгдээ бэлэй.

Гэхын дашарамда, совет-американ харилсаануудай гуримшуулагдаха тума, СССР США хоёрой хоорондо бэе бэедээ аша туһатай харилсаа холбооной хүгжэхэ бүри американ хархис этэгээдүүд, нэн түрүүн «хүйтэн дайнай» хуушарһан үзэлэй нүлөөн доро мүнөө болотор байһан бүлэг сенаторнууд эбэй ёһоор зэргэ оршохо гол ёһонууд дээрэ хоёр ороной хоорондохи харилсаануудые хубилган табиха хэрэгые таһалдуулха гэжэ эдэбхитэйгээр оролдоо. Эдэ ажал ябуулагшад Советскэ Союзтай худалдаа наймаанай һайн гурим тогтоохо гэһэн хуулинуудые баталуулан абхуулхагүй гэжэ хоёр жэлэй турша соо һэдэһэн байгаа. Тиихэдээ США хадаа нэгэ талын буулта хэнэ гэһэншүүгээр тэдэнэр шашалдадаг һэн. Үнэнтэ дээрээ американ дэлгүүр дээрэ совет эд бараа газаашалха ябадал усадхаха тухай, США-тай наймаа хэдэг бусад гүрэнүүдэйхидэ адли эрхэ байдал Советскэ Союзда байгуулха тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Совет-американ харилсаануудые һайжаруулха дурагүйшүүл дээрэ дурсагдаһан хуулинуудта элдэб эсын заһабаринуудые оруулһан байха юм. Тэдэнэй табиһан эрилтэнүүд, хэһэн ажаглалтанууд манай ороной дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсаһан ябадал, тиигээд худалдаа наймаанда ямаршье хабаагүй гэжэ эдэ дурагүйшүүл хэрэгсээдэггүй байба. Иигэжэ хамааралсаха ябадал американ хархисуудай толгойлогшо сенатор Г. Джексон илангаяа эдэбхитэйгээр хүсэһэн юм. Совет гражданинуудай бусад оронуудта ошохо, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо ямар нэгэн хиналта тогтоохо ябадалда хабаатай асуудалнуудые эдэ хуулинуудта оруулха гэжэ тэрэ һэдэһэн байгаа.

Манай ороной дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха гэһэн бүхы һэдэлгэнүүдые Советскэ Союз нэгэнтэ бэшэ буруушааһан байха. Эдэ бүхы ажаглалтануудые ямаршье үндэһэ баримтагүй, худалдаа наймаанда оройдоо хабаагүй гэжэ тоолодог юм.

Конгресс худалдаа наймаанай реформо болон экспортно-импортнэ банкын эрхэ түлөөлэлгын болзор һунааха тухай хуулинуудые баталан абаа. Тиихэдэ Джексонэй ба тэрэнэй тала баримталагшадай оруулһан зарим заһабаринуудые хараада абаһан байна. Теэд конгресс совет-американ худалдаа наймаанда болон Советскэ Союзда мүнгэ зээлеэр үгэлгэдэ хэгдэһэн хэдэ хэдэн хизаарлалтануудые тэрэл хэбээрнь үлөөбэ. Эдэ бүгэдэ хадаа иимэ хизаарлалтада эсэргүүсэн тэмсэдэг Америкын политическэ ба ажал хэрэгэй бүлэг хүнүүдэй дура гутааһан байна. Конгрессэй хэдэг ябуулганууд гэмшэлтэй байна гэжэ гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссиин түрүүлэгшэ У. Фулбрайт тэмдэглээ. «Советскэ Союзтай тогтоогдодог харилсаануудта хүйтэн дайн ухаансар политика байгаагүй юм» гэжэ тэрэ хэлээ. Совет-американ худалдаа наймаан тушаа хэгдэдэг газааншалгын хизаарлалтанууд совет-американ худалдаа наймаанай харилсаануудай хүгжэлтэдэ хохидол ушаруулжа болохо гээд «Сатра» гэжэ томо нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ М. Кэртин мэдүүлээ.

Хоёр талын имагтал бүрин тэгшэ эрхын ба бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гэһэн үндэһэ һуури дээрэ совет-американ харилсаанууд амжалтатайгаар хүгжэжэ болохо юм. Иимэ гол ёһонууд дээрэ СССР США хоёрой хоорондохи худалдаа наймаанай, экономическа харилсаануудые, мүн тэдэнэй хоорондохи харилсаануудые бүхыдэнь улам саашадань найдамтайгаар хүгжөөжэ болохо байна.

ПЕКИН БА ХАМТААРАН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ САХИЛГА

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ гэһэн Советскэ Союзай гадаадын политическэ үүсхэлнүүдые һаяшаг Пекинэй пропагандын гол зэбсэг болоошо «Жэньминь жибао» газетэ дахинаа бузар бузагайгаар хардаһан байха юм. Толилһон материалнуудынь хараад үзэхэдэ, Европодо аюулгүй байдал сахиха ба харилсаа холбоо тогтоохо тушаа Зүблөөнэй хүдэлмэридэ туйлагдаһан һайн ажал хэрэгүүд, тэрэшэлэн Азида аюулгүй байдал хамтаараа сахиха гурим байгуулха гэһэн совет хараа бодолдо энэ түбиин хүн зоной улам ехээр һонирхожо байһан ушар Пекинэй дурынь эли бодо гутааһан байна. Европо тушаа СССР-эй гаргадаг эб найрамдалай хүсэлэл оролдолгые түгшүүрилтэ байдал һулаарулга, аюулгүй байдал сахилга гэһэн үгэнүүдээр далдалаад, «булимтаралга», «эзэрхэг түримхэй ябуулга» хэнэ гэһэншүүгээр, мүн Азида аюулгүй байдал хамтааран сахиха гуримые «Азида аюул тохёолдуулха гурим» гэһэншүүгээр тайлбарилха гэжэ тэндэхид яараха юм.

Европодохи оршон байдалые гуримшуулгада маоистнуудай эсэргүүсэдэг аашань түрүүшынхеэ үзэгдэнэ бэшэ. Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд Советскэ Союзда «эсэргүү зэбсэгтэ хүсэ» баруун зүгэй оронуудта бүридүүлхэ ехэл дуратай гээд хари гүрэнүүдэй хэблэл нэгэнтэ бэшэ тэмдэглээ һэн. Эгээл энэ зорилгоор баруун оронуудай «Атлантическа һаналаа нэгэдэлые» бэхижүүлхэ, НАТО-е бүри хүсэтэй болгохо, «Юрэнхы дэлгүүртэхи» арсалдаануудые усадхаха гэһэн урианууд Пекинһээ үе-үе болоод лэ дуулдадаг.

Азида аюулгүй байдал хамтааран сахиха гурим байгуулха хараа бодол тушаа хэлэхэ болоо һаа, энээндэ эсэргүүсэн Пекинэй гаргадаг хорото аашанууд тэрэнэй Ази түбидэ ехэ яһатанай дээрэлхүү, зонхилхы байдалтай болохо гэһэн эрмэлзэлээр тайлбарилагдана. Советскэ Союзай үүсхэһэн энэ хараа бодолой гол удхань эбэй ёһоор зэргэ оршохо гэһэн гол ёһон байгаа гээд дахин һануулая. Зүгөөр эгээл энэ гол ёһон маоистнуудай һанаанда тааранагүй. Яахадааб? Эбэй ёһоор зэргэ оршохо гээшэ гүрэнүүд хоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэһээ арсаха, бүхы арсалдаануудые амгалан ёһоор шиидхэхэ гэһэн удхатай бшуу. Теэд пекинэйхид гүрэнүүд хоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэһээ арсаха дурагүй юм. Саашань хэлэхэдэ, энэ хараа бодол хадаа эрхэ сүлөөтэй, газар уһанай бүрин бүтэн, гүрэнэй хилэнүүдэй өөртөө хүртэшэгүй байлгые хүндэлхэ гэһэн удхатай. Харин Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд хүршэнэрэйнгөө газар уһые манай газар уһан гэжэ буляалдахые һэдэнэ. Тэдэнэр һүйдхэл хэхынь тулада хүршэ оронуудта элдэб этэгээдүүдые эльгээнэ. Эдэ этэгээдүүд Хитадта бэлэдхэл гарадаг байна.

Совет амгалан добтолгын нүлөөн доро дэлхэй дээрэ боложо байгаа һайн хубилалтануудай улам ехээр дэлгэржэ байһан Азиин оронуудта мүнөө бүтэмжэтэй үргэн ехэ үгэ буляалдаан болоно. Тэрэнь юуб гэхэдэ, Ази түбиие хайшан гээд амгалан байдалай, хани барисаанай, харилсаа холбооной түби болгохоб гэһэн асуудал болоно. Харин Пекин Азиин бусад оронуудтай хамта эб найрамдалай, аюулгүй байдалай асуудалнуудые тааруу зохидоор шиидхэхэ арга бэдэрхын орондо хамтааран аюулгүй байдал сахиха гуримые өөрыень бузарлаха гэһэн үндэһэ баримта бэдэрдэг байха юм.

Ази түбиин элдэб оронууд, ехэшье, багашье оронууд, эсэсэй эсэстэ эрхэбэшэ бүхы Азиин аюулгүй байдалай байшан болохо ёһотой байшанда хубитаяа тус бүридөө өөрынхеэрээл оруулна гээшэ. Энэ бүтэмжэтэй һайн ажал ябуулгада имагтал Пекин һаад ушаруулхые хүсэнэ. Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые гуримшуулха гэхэдэ өөрынгөө «онсо хараа бодолоор», Урда Азиин хубидахи байдалые һайжаруулха гэхэдэ хорото муухайгаар хандадагаараа. Азидахи эзэрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдые, империалис томо гүрэнүүдэй сэхэ «сэрэгээрээ хамааралсалгые» дэмжэдэгээрээ. Азиин гүрэнүүдэй хоорондо арсалдаа гаргаха, тэдэнэй хэрэгүүдтэ хамааралсаха, тэдэниие ёһотойл союзнигуудтайнь — СССР болон социалис хани нэгэдэлэй оронуудтай хэрэлдүүлхэ гэһэн һэдэлгэнүүдээрээ һаад ушаруулхые эрмэлзэнэ.

Гэбэшье Азида хамтааран аюулгүй байдал сахилгын һаруул һайхан хараа бодолые худал хуурмаг болгохо, энэ түби дээрэ ажаһуудаг хоёр миллиард үлүүтэй хүнүүдэй хүсэдэг хүгжэлтые таһалдуулха гэһэн Пекинэй һанаашалганууд бүтэшэгүй юм. Азиин бүхы арадуудай эб найрамдалай, һайн хүршэнэрэй хуули гуримаар ажаһуудаг болохо саг ойртожо байна.

ИСПАНИ ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ УРДА ТЭЭ

«Политическэ ассоциацинууд» тухай хуули хэдэн үдэрэй урда тээ Мадридта тунхаглагдаба. Энэ хуулиин ёһоор граждан дайнай һүүлээр үнгэрһэн 35 жэлэй турша соо анха түрүүшынхеэ мүнөө болотор нюуса бэшээр хүдэлдэг гансахан партиин — франкис «Национальна хүдэлөөн» гэжэ партиин хажуугаар мүн лэ бусад политическэ организацинуудай байгуулагдаха ябадал зүбшөөгдэбэ. Энэ хуулида эгээл хархис хүсэнүүд эсэргүүсэн тэмсэһэн байна.

Энэ жэлэй октябриин һүүл батаар тэдэнэй хашалта доро Франкогой өөрынь захиралтаар правительствада хубилалта хэгдэһэн байгаа. Энэ правительстваһаа франкис үзэлтэй «хайшаашье бэшэ» нэгэ хэдэн ажал ябуулагшад гаргагдаа һэн. Франкистнуудай хоорондо засаг түрын түлөө тэмсэл боложо, хатуу шанга хараа шугам баримталагшад диилээ гэжэ правительствада болоһон энэ хубилалтые хариин хэблэл сэгнэһэн байха юм. Гэхэ зуура һүүлшын долоон хоногууд хадаа эгээл хархис хүсэнүүдэй хүсэд эөр, хэлсээнгүйгөөр илалта туйлаһыень гэршэлнэгүй. Үнэхөөрөө «дан зүүнэй тала баримталдаг» политигуудһаа хахасан һалаад, Франко хадаа найдууһан хуулияа эсэстэнь хүрэтэр зохёохыень Наварродо зүбшөөһэн байна.

Иигэхэдээ тэрэ хадаа диктаторай хэрзэгы шэрүүн засагые нэгэ бага зөөлэрүүлхэ гэжэ эрмэлзээ бэшэ, харин хүршэ Португалида болоһондо адли үргэн нийтэ арад зоной дураа гуталгаһаа айһан байха юм.

Эсэсэй эсэстэ абтаһан энэ хуули үнэхөөрөө Испаниин политическэ ажабайдалдахи ушар байдал юрэл һулараа гэһэншүүгээр харуулхые һэдэһэн байха юм.

Тиибэшье Испанида шухала хубилалтанууд боложо байна. Мүнөөнэй засагаархидта эсэргүү олониитын хүдэлөөн улам шангадана. Забастовконуудта хэдэн зуугаад мянган ажалшад хабаадалсана. Забастовкодо хабаадагшадай тоогоор Испани Европо дотор дүрбэдэхи һууриди гаранхай. Харин хуулита ёһоор эндэ забастовконууд хоригдонхой юм. Тэдээндэ хабаадагшад имагтал экономическа эрилтэнүүдэй түлөө бэшэ, мүн демократическа эрхэ сүлөөнүүдые һэргээн байгуулхын түлөө тэмсэдэг байна.

Һаяшаг тон нюусаар демократическа хунта хүдэлжэ эхилээ. Тэрээндэ коммунистнууд, социалистнууд, католигууд, либеральна буржуазиин түлөөлэгшэд оролсоно. Энэ хадаа һүүлэй үе соо ороной политическэ ажабайдалда болоһон эгээл ехэ ушар хэрэг мүн болоно. Энэ ушар франкис диктатурада эсэргүүсэн тэмсэдэг хүсэнүүдэй дам саашадаа нягтаар жагсажа байһан тухай гэршэлнэ. Шэнэ, 1975 он Испанида социальна хатуу шанга тулалдаануудай жэл байхаар хүлеэгдэнэ

О. АНИЧКИН,
А. КРАСИКОВ,
А. БИРЮКОВ,
(ТАСС).

1974 ОНОЙ СПОРТЫН ЛАУРЕАДУУД

Спортивна гимнастикаар дэлхэйн абсолютна чемпионка, Ростов хотодо ажаһуудаг Людмила Турищева үнгэржэ байгааша 1974 ондо ороной эрхим бэрхэ спортсменка гэжэ нэрлэгдээ. СССР-эй Спорткомитедэй пропагандын управлениин СССР-эй спортивна журналистнуудай федерацитай хамта хэблэлэй, радио ба телевидениин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда жэл бүри үнгэргэдэг Шэнэ жэлэй заншалта анкетын дүнгүүд иимэл байна.

Эдэнэр 1974 ондо эрхим бэрхэ спортсменүүдэй тоодо оруулагдаа (абаһан очконуудайнь тоогоор удаа дараалан):

2. Анатолий Карпов (Ленинград) — шатар;
3. Василий Алексеев (Шахты) — хүндэ атлетикэ;
4. Владислав Третьяк (Москва) — хоккей;
5. Василий Соломин (Пермь) — бокс;
6. Павел Леднев (Львов) — табан зүйлэй мүрысөөн
7. Галина Кулакова (Ижевск) — санын спорт;
8. Валерий Харламов (Москва) — хоккей;
9. Ирина Роднина, Александр Зайцев (Москва) — фигурна һолжоролго;
10. Фаина Мельник (Москва) — хүнгэн атлетикэ.

* * *

ТАСС-ай корреспондент В. ДВОРЦОВ Ростов-на-Дону хотодо хонходожо, Людмила ТУРИЩЕВАТАЙ телефоноор хөөрэлдэбэ. Манай алдар суута гимнастка бүлэг совет спортсменүүдтэй хамта Япон ошоод, мэргэжэл шадабаряа харуулжа ябаһанаа һаяхан түрэл хотодоо бусажа ерэһэн байна.

— Иимэ үндэр нэрэ хүндэ намда олгоһондонь омогорхон баясабаб, — гэжэ Людмила урма баяртайгаар хэлээ. — Үнгэржэ байгааша жэл намда хүшэр хүндэ, баяр баясхалантай юм. Багшанарай институт амжалтатайгаар дүүргээд, СССР-эй чемпионка болоһон, Варнада үнгэргэгдэһэн дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ ехэ алтан медальда хоёрдохёо удаа дараалан хүртэһэн байнаб. Түрэл хотымни комсомолшууд намайе ВЛКСМ-эй XVII съездын делегадаар һунгаа һэн. Эндэ намда ехэ этигэл найдабари олгогдоо — би ВЛКСМ-эй ЦК-гай гэшүүнээр һунгагдааб.

1975 ондо бэелүүлхэ түсэбүүдни ехэ. Аспирантурада аша үрэ ехэтэйгээр, һайнаар һураха хүсэлэнтэйб («Спортын психологи» гэжэ яһала һонин темэтэйб)! СССР-эй арадуудай спартакиадада, Европын чемпионадта, мүн хэдэ хэдэн ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадахаби. Туйлаһан амжалтануудаа алдахагүйе оролдохо байнаб. Эхэнэрнүүдэй спортивна гимнастика дэлхэй дээрэ үргэнөөр дэлгэрээ, алдаршаа. Бидэ — совет чемпионконууд — элдэб оронуудаар ябажа, бэлиг шадабаряа харуулхадаа, энээние илангаяа элеэр мэдэрнэбди. Саашадаа гимнастика — эхэнэрнүүдэй ба бэрэшүүлэй — бүри гоё һайхан, орёо хүшэр болохо гэжэ һананаб. Тиимэһээ бидэнэй мэргэжэл шадабарида, бэлигтэ бүри эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болохо байһаниинь элитэ.

Би гимнастикада айхабтар дуратайб. Тиимэһээ «ехэ спортдо» гарахадань, эдир спортсмен басагадта заабари зүбшэлөөрөө туһа хүргэхые хүсэнэб. Тиин һүүлэй үедэ өөрөө һорилго хэхэһээ гадна, тренер Владислав Степанович Растороцкиин залуу гимнастнуудые һориходонь хамһалсанаб. Хэдэн эдир басагадые һоридогби. Бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа гимнастикада туршахыень һурагша басагадта зүбшэл үгэхэ байнаб. Чемпионууд боложо шадаагүйшье һаа, бэе махабадаа хатуужуулхалта.

— Олимпиин абсолютна чемпионка, 1980 оной олимпиада тухай юу бодомжолнобта?

— Хоёр олимпиадада — Мехикэ ба Мюнхендэ болоһон олимпиадада — хабаадаһан байнаб. Олимпиин тэрэ үдэрнүүд тухай мүнөө болотор зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн, баяр баясхалантайгаар дурсан һанадагби. Монреальда болохо Олимпиин наадандa хабаадаха һанаатайб. Юрэдөөл, Москвада үнгэргэгдэхэ олимпиадада харагшадай дунда һуухал хаб даа. Спортын үзэсхэлэн һайндэр, эб найрамдал ба хани барисаан тухай эгээл һайн һайхан һанал бодолтойгоор бүхы спортсменүүдэй, энэ ехэ наадада хараһан хүнүүдэй манай ниислэл хотоһоо бусахыень хүсэхэ байнаб.

(ТАСС).

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: дээрэнь (зүүн гарһаа) **И. Роднина, А. Зайцев (Москва) — фигурна һолжоролго; Л. Турищева (Ростов-на-Дону) — спортивна гимнастика; В. Третьяк (Москва) — хоккей; П. Леднев (Львов) — мүнөөнэй табан зүйлэй мүрысөөн; доронь (зүүн гарһаа) В. Соломин (Пермь) — бокс; А. Карпов (Ленинград) — шатар; Ф. Мельник (Москва) — хүнгэн атлетикэ; Г. Кулакова (Ижевск) — санын спорт; В. Алексеев (Шахты) — хүндэ атлетикэ; В. Харламов (Москва) — хоккей.**

(ТАСС-ай фототелеграфаар абтаһан зураг).

Хилын саанаһаа

· телефон · телеграф · радио

НЬЮ-ИОРК

АЛИ АЛИНДАНЬ АШАТАЙ ХАРИЛСААНАЙ ТҮЛӨӨ

ТАСС

Элдэб асуудалнуудаар СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаанай амжалтатайгаар хүгжэһөөрнь американ олониитэ, аралжаа наймаашад сэдьхэлээ ханаанги байһанаа мэдүүлхэ зуураа, адли тэгшэ эрхэтэйгээр тэрэниие саашадань үргэдхэхэ шухала гэжэ тэмдэглэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай Президент Дж. Фордын хоорондо Владивостогто болоһон уулзалгын дүнгүүд совет-американ харилсаае хүгжөөлгэдэ, бүгэдэ нийтын эб найрамдал бэхижүүлгэдэ шухала удха шанартай байна гээд мэдээжэ дипломат, түүхэшэн Дм. Кеннан мэдүүлбэ. Стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые саашадань хизаарлаха талаар Владивостогто үгэеэ ойлголсоһон ушарыень үндэрөөр сэгнэнэбди гэжэ тэрэ хэлээ.

Советскэ Союзтай харилсаагаа һайжаруулха ёһотойбди гэжэ Дж. Кеннан хэлэбэ.

Үнгэржэ байгаа жэлдэ Советскэ Союз, Холбоото Штадууд худалдаа наймаагаа улам үргэдхэһэн байна гэжэ «Интернэшнл харвестер компани» гэжэ американ ехэ нэгэдэлэй түлөөлэгшэ А. Макквидди мэдүүлээ. Энэнь США-гай аралжаа наймаашадай сэдьхэл ханаана гээд тэрэ тэмдэглээ.

Тиихэдэ совет-американ худалдаа наймаан али алиндань ашатай туһатай, адли тэгшэ эрхэтэй үндэһэ һуури дээрэ хүгжэхэ ёһотой гээд Макквидди мэдүүлээ.

Совет-американ харилсаае саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ соёлой элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад тэмдэглэнэ. 1975 ондо Советскэ Союзай, США-гай хоорондохи холбоо барисаанай һайжаралга бүхы дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха юм гээд этигэн найдажа байһанаа дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ Советскэ Союзда корреспондентээр хүдэлһэн элитэ мэдээжэ уран зохёолшо Э. Колдуэлл мэдүүлбэ.

ХАНОЙ

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ БАЯР БАЯСХАЛАН

ТАСС

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник — СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, армиин генерал В. Г. Куликовой хани ёһоной албанай хэрэгээр Вьетнамай Демократическа Республикада ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэлгэнь дүүрэбэ.

ДРВ-гэй премьер-министр Фам Ван Донг совет сэрэгэй начальнигтай уулзажа хөөрэлдөө. Энэ хөөрэлдөөн гүнзэгы хани барисаанай, дайшалхы һаналаа нэгэдэлтын оршон байдалда үнгэрһэн байна.

ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй премьер-министрэй орлогшо, национальна оборонын министр, армиин генерал Во Нгуен Зиап Совет посольстводо үнгэргэгдэһэн уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, вьетнам арадта Советскэ Союзай ехэ туһа хүргэһэнэйнь түлөө, мүнөө үзүүлжэ байһан туһаламжын түлөө КПСС-эй ЦК-да, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ, СССР-эй правительствада, арад зондо, эдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

В. Г. Куликов Эхэ орондоо бусахаяа Ханойһоо мордобо.

ХАНОЙ

Батьмай — ДРВ-гэй эмнэлгын ба эрдэмэй түб

ТАСС

Батьмай гэжэ гол больница Хойто Вьетнамдахи эмнэлгын ба эрдэмэй эгээл ехэ, эртэ урдын түб мүн. Мүнөө ДРВ-дэ, мүн хилын саана үргэнөөр мэдээжэ болоһон олон профессорнүүд эндэ һуража, эрдэм мэргэжэл олоһон байгаа. Медицинын эрдэм олоной дунда дэлгэрүүлхэ, дулаан ороной элдэб үбшэнгүүдһээ хүн зониие һэргылхэ, аргалха талаар тус больница ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Больницын хүдэлмэрилэгшэдэй туйлалтанууд бүхы Индохитадта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэһэн байна.

Эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү дайнай хүшэр бэрхэшээлтэй жэлнүүдтэ больницын коллектив эрэлхэгээр ажаллажа, ДРВ-гэй олон мянгаад хүнэй ами наһа абарһан байна. Энэ үедэ сэрэгэй хирурги илангаяа үргэнөөр хүгжөө һэн. Тиин энэнь амгалан байдалдашье алба хэнэ.

Хойто Вьетнамда амгалан байдалай тогтоогдоһоной һүүлээр Батьмай түргөөр һэргээгдэжэ байна.

Больницын коллектив научна үргэн ехэ шэнжэлгэнүүдые хэнэ. ДРВ-гэй Элүүрые хамгаалгын министерство гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ гэһэн даалгабари Батьмайн врачнуудта үгөө.

ВАРШАВА

30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

ТАСС

1974 он Польшын тогтоогдоһоор 30 жэлэй ой боложо үнгэрбэ.

Польшын Арадай Республикын тогтоогдоһоор 30 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев хабаадажа, Сеймэй балрай суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн байгаа. «Манай хүршэ, һайн хани — Арадай Польшын аха дүү бүлын эдэбхитэй гэшүүн, социалис хачи нэгэдэлтэ оронуудай зохёон байгуулхы ажалда эдэбхитэйгээр хабаадагша байһандань совет коммунистнууд, манай ороной бүхы арад зон урмашан баясана», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь хэлээ һэн.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Э. Герек түрүүтэй Польшын арад зон оронойнгоо баялигуудые арьбадхахын; ажалшадай байдал һайжаруулхын түлөө шууд сэхээр тэмсэжэ байна.

КАИР

ШУХАЛА ПРОЕКТ

ТАСС

Баруун сүл губида далай сөөрэм тогтоохын, ехэ гидроэлектростанциин барилга эхилхын тула Каттарска доро газарые ашаглаха проектдэ хабаатай бэдэрэлгын хүдэлмэри хэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

Һалхинһаа боложо, Ливиин сүл губиин түбэй ба хойто хубинуудтахи газарай хүрьһэн ехээр нурана. Тиигэжэ 19,5 мянган дүрбэлжэн километр талмайтай Каттара гэжэ хонхосог бии болоһон байгаа.

Александри хотоһоо баруугаар 120 километрһээ эхилдэг Каттарска хонхосог Дундада далайн уһанай нюруунһаа 50—60 метр доошоо юм. Дундада далайһаа канал татажа, Каттарска доро газартай холбоходонь, тэрэ уһаар дүүргэгдэхэ байна. Тиихэдэнь эндэхи сагай уларил хубилжа, сүл губи газарые хүдөө ажахыда хэрэглэхэ арга олдохо байна. Канал дээрэ баригдаха хүсэтэ гидроэлектростанци Египедэй промышленностиие хүгжөөхэ.

Хэмэл далай тогтоохын, канал, электростанци барихын тула 500 миллион египетскэ фунт гаргашалагдаха юм гээд «Аль-Ахрам» газетэ мэдээсэнэ. 1975 оной хабар эндэхи газарай топографическа буулгабари хэгдэжэ эхилхэ. Египедэй ба гадаадын мэргэжэлтэд энэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдаха байна. Энэ ехэ хүдэлмэрииие 1979 ондо эхилээд, 1986 ондо дүүргэхэ юм.

БУЭНОС-АЙРЕС

Хохидол ушаруулһан хуулиин проект

ТАСС

США-гай конгрессэй баталан абаһан худалдаа наймаанай реформо тухай хуулиин проектые Аргентинын политическэ ажал ябуулагшад, аралжаа наймаашад ехээр буруушаана. Гадаадаа гаргаха түүхэй эдүүдтэ тааруу сэн тогтоохын түлөө тэмсэдэг оронуудта энэ хуулиин проект дотор хорюул табигдаһан байна.

Энэ хуулиин проектын гуримууд Латиин Америкын оронуудта зүрюу харша байха юм гээд «Кларин» газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ

Жорж Садулиин шангай лауреадууд

ТАСС

1974 ондо Франциин элитэ мэдээжэ кинокритик-коммунист Жорж Садулиин нэрэмжэтэ шангай лауреадууд соносхогдоо.

Амазонкын индеецүүдэй ажабайдал тухай хөөрэһэн «Вахариин түүхэ» гэжэ документальна лентын түлөө француз режиссёрнууд В. Бланше, Ж. Моно энэ хүндэтэ шанда хүртөө.

Вьетнамда американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй үйлэдэһэн харата муухай хэрэг тухайнь хөөрэһэн «Гүн сэдьхэл ба һанал бодол» гэжэ американ кинофильмые, мүн үндэһэ яһанай илгаагай гаргагдадаг Урда Африкын Республикада Англиин хоёр залуу хүнэй нюусаар буулгаһан «Димбазын һүүлшын хүүр» гэжэ лентые жюри эрхим гэжэ сэгнээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ажалай жэл һайнаар үнгэрөө» — түрүү бэшэг. Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сесси. «Залуушуул үльгэр жэшээ харуулна» — фото-мэдээсэл. РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Шулуутайнхидай арга хурга» — В. Николаевай статья. «Заһабарнилгын мастерскойнууд хэрэгтэй» — В. Измалковой корреспонденци. «Ашаг үрэ үгы. Юундэ?» — А. Куклинай хөөрэлдөөн.

Гурбадахи хуудаһанда: «Шэнэ жэлэй хөөрэлдөөн» — фото-мэдээсэл. «Стенографууд» — Н. Логачевой корреспонденци. «Лекторнууд зүбшэнэ» — Н. Золотаревой статья. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Эхын зүрхэн» самодеятельнэ сценэ дээрэ — А. Павловой корреспонденци. «һайндэрэй сэнхир галхан» — фото-мэдээсэл. «Шэнэ жэлэй элдэб һонин». — суглуулбари. «Шэнэ байрада ороһон 2 мянган айлай баяр баясхалан» — Р. Макальская болон С. Цыдыпоэй фото-мэдээсэл.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 15.40 — «Оронэй манай шэнэ жэлэй урда тээ». Бүхэсоюзна репортаж, (үнгэтэ). 16.15 — «Дуу, хатараа таанадта зорюулнабди», — уран һайханай самодеятельностиин концерт. 17.05 — Спортын һонин (үнгэтэ). 17.35—17.45 — Забһарлалга. 17.45 — «Лев Гурыч Синичкин» — телевизионно уран һайханай фильм (түрүүшынхеэ харуулагдаха). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Шэнэ жэлэй сэнхир галхан» — (үнгэтэ). 20.30 — «Советскэ Союз тухай гадаадын айлшадай һанамжа».

Улаан-Үдэ. 23.50 — «Шэнэ жэлээр, нүхэдүүд!». Амаршалга.

«Орбита». 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — «Необыкновенный концерт», С. Образцовой хүтэлбэри доро. Түбэй кукольна театрай фильм-зүжэг (түрүүшынхеэ харуулагдаха). 02.10 — «Цирхын галнууд». 02.40 — «С чемоданом юмора вокруг света» — телевизионно уран һайханай фильм (Болгари). 02.55 — «13 стульев» — телевизионно театр. 04.00 — 04.10 — Забһарлалга. 04.10 — «Үбэл болоһон уулзалга». Үянгата дуунай концерт. 04.40 — «Минии Орон» — телевизионно документальна фильм. 04.50 — «Шэнэ жэлээр, нүхэдүүд!». Совет арадта амаршалга.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-02617. Заказ № 10444